

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Sexti Decretalivm Liber Tertivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Appellatio a, quam in scriptis iudici (a quo appellatur) potest proponi, non potest ex eo, quod coram ipso lecta non fuerit, rationabiliter impugnari.

CAP. X.

Inde a quo, compellere non potest appellatorem a gravamine, sed ad iudicium revocandum eisdem gravamine, si de ipso docuerit tibi terminus praefigatur. Nec coram eo (cum ipse per se id videre habeat) hoc dicitur, nec etiam tanquam coram iudice (cum per appellationem sit suspensus ipsius iurisdictione) comparere tenentur. Nisi ad hoc solum, ut revocationem ipsam audiant, si eam duxerit faciendam: alias si non comparuerit, non in termino gravamen revocaverit cum effectu, potest tunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.

CAP. XI.

De iudice, a quo (propter gravamen quod tibi propositum) appellatur, ad docendum te fore gravatum, & ad audiendam revocationem eiusdem gravaminis (si de ipso docuerit) tibi terminus praefigatur. Nec coram eo (cum ipse per se id videre habeat) hoc dicitur, nec etiam tanquam coram iudice (cum per appellationem sit suspensus ipsius iurisdictione) comparere tenentur. Nisi ad hoc solum, ut revocationem ipsam audiant, si eam duxerit faciendam: alias si non comparuerit, non in termino gravamen revocaverit cum effectu, potest tunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.

CAP. XII.

Per appellationem interpositam a definitiva, revocari potest interlocutoria principalis negotii praedicti: aliis non. In And.

Idem. Collatione beneficii, quam communiter per Episcopum & capitulum in tuum praedictum factam esse proponis.

Non a ad ipsum Episcopum (si in ea, ut praelatus interfuerit) sed ad superiorem te oportuit appellare. Alias, si ut canonicus interfuerit: in ea, potuisti appellare licite ad eundem.

CAP. XIII.

Per appellationem interpositam a definitiva, revocari potest interlocutoria principalis negotii praedicti: aliis non. In And. Idem. Licet ab interlocutoria (per quam passi vel prescripti sunt) aut alia, principali negotio praedicti, vel iudicium nullum reddens, exceptio est repulsa non fuerit appellatum, si tamen a definitiva (quae postmodum, etiam ultra decedendum promulgatur) appellari contingat, potest in appellationis causa ipsum gravamen per interlocutoriam eandem illatum licite per appellationis iudicem emendari. Vbi vero interlocutoria super eo profertur, quod non parat praedictum negotio principali, vel iudicium nullum reddit, nisi appellatum ab ipsa, per appellationem a definitiva postea interiectam, gravamen illatum nequaquam potest revocari.

Idem. Licet ab interlocutoria (per quam passi vel prescripti sunt) aut alia, principali negotio praedicti, vel iudicium nullum reddens, exceptio est repulsa non fuerit appellatum, si tamen a definitiva (quae postmodum, etiam ultra decedendum promulgatur) appellari contingat, potest in appellationis causa ipsum gravamen per interlocutoriam eandem illatum licite per appellationis iudicem emendari. Vbi vero interlocutoria super eo profertur, quod non parat praedictum negotio principali, vel iudicium nullum reddit, nisi appellatum ab ipsa, per appellationem a definitiva postea interiectam, gravamen illatum nequaquam potest revocari.

De iudice, a quo (propter gravamen quod tibi propositum) appellatur, ad docendum te fore gravatum, & ad audiendam revocationem eiusdem gravaminis (si de ipso docuerit) tibi terminus praefigatur. Nec coram eo (cum ipse per se id videre habeat) hoc dicitur, nec etiam tanquam coram iudice (cum per appellationem sit suspensus ipsius iurisdictione) comparere tenentur. Nisi ad hoc solum, ut revocationem ipsam audiant, si eam duxerit faciendam: alias si non comparuerit, non in termino gravamen revocaverit cum effectu, potest tunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.

SEXTI DECRETALIVM

LIBER TERTIVS

DE VITA ET HONESTATE CLERICORVM

TITVLVS PRIMVS CAPVT I

Clericus ioculatoriam artem per annum exercens, si tertio mense non desistat, ipse iure perdit privilegium clericale. Joan. Andr.

Letici, qui clericali ordinis dignitati non modicum detrahentes, se ioculatores seu goliardos faciunt aut bufones: si per annum artem illam ignominiosam exercent, a iure ipso iure. Si autem tempore breviori, & tertio mense non respuerint, careant omni privilegio clericali.

Letici a qui cum unicus & virginibus contraxerunt (si tonsuram & vestes deserant clericales) privilegium retineant & canonis & ab Innocent. Papa II. praedecessore nostro editi in favore totius ordinis clericali. Et cum (iuxta Parisiense concilium) nullus clericus distinguatur, aut condemnari debeat a iudice seculari: praesentem declaramus edito, huiusmodi clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis, trahi non posse criminaliter aut civiliter ad iudicium seculare: nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere personaliter, vel etiam pecunialiter (sive per unam viam concedatur eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur) ullatenus condemnari: In ceteris

DE CLERICIS CONIVGATIS. TITVLVS II. CAP. I.

De clericis conjugatis factis habitum & conjugatos, clericales privilegia quidem, alia non. Joan. Andr.

De clericis conjugatis factis habitum & conjugatos, clericales privilegia quidem, alia non. Joan. Andr.

De clericis conjugatis factis habitum & conjugatos, clericales privilegia quidem, alia non. Joan. Andr.

a Vnde conc. Trident. sess. 23. de refor. c. 6. b Al. retinam. c Vid. Ale. conf. 4. vel. 1. & Ros. decis. 202. in novis. Ecce 5

autem, vel nisi (ut pramittitur) tonsuram, vel a vestes ferant clericales, etiam in pramissis eos gaudere nolumus privilegio clericali.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA VEL PRÆBENDA.

TITULVS III.

CAP. I.

Distributiones quotidianas solum presentibus, qui inter sancti deo-
ni, dari debent, consuetudine non obstante. Et qui alter illas rece-
perunt, non faciunt illas suas. Et idem de distributionibus, qua-
dantur pro anniversariis defunctorum. Ioan. And.

Bonifacius octauus.

Consuetudinem, qua in quibusdam partibus in-
olevit, qua canonici, & alii beneficiati, seu cle-
rici cathedralium & aliarum collegiarum eccle-
siarum, distributiones & quotidianas (quæ aliis ma-
nualia beneficia seu victualla nuncupantur, & tantum-
residentibus tribuuntur) qualitercunque in civitatibus,
seu aliis locis (in quibus ipsæ consistunt ecclesie) sint
presentes, hæc diuini officii non intersunt, ex integro
percipiunt, ac si continuè in ipsis ecclesiis, in eisdem
officiis deservirent, penitus improbanes. Statuimus, ut
distributiones ipsæ quotidianæ, in quibuscunque reb. con-
sistant, canonici ac alii beneficiati, & clerici ecclesia-
rum ipsarum, qui eisdem officio, in ipsis ecclesiis ad fue-
rint, tribuantur iuxta ecclesie consuetudinem ordinationem
rationabilem iam factam, seu etiam faciendam. Qui verò
aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit (ex-
ceptis illis, quos infirmitas, seu iusta & rationabilis cor-
poralis necessitas, aut evidens ecclesie utilitas excuset)
retinere sic acceptarum dominium non acquirat, nec faciat
eas suas: imò ad omnium restitutionem, qua contra hu-
iusmodi nostram constitutionem receperit, reneatur.

De distributionibus etiam pro defunctorum anniver-
sariis largiendis, idem decernimus observandum.

DE PRÆBENDIS ET DI-
GNITATIBUS.

TITULVS IV.

CAP. I.

Ad presentationem religiosorum, etiam exemptorum, non de-
betur in ecclesia ipsorum rectoris institui, nisi primo tantum eisdem
assignetur, unde incumbant omnia solum, & congrua susten-
tatio: nec valeat contraria consuetudo. Ioan. And.

Clemens III. alius quartus.

Septem regimini nos cura sollicitar, utilitatibus
subditorum in illis præcipue, per quas anima-
rum saluti consulitur, nunc novorum editione,
jurium, nunc antiquorum innovatione sollicitè provi-
dere cœtemus. Sanè fuit olim per sedem Apostolicam
providè constitutum, ut dioecesani locorum, ad præ-
sentationem religiosorum nullum ad aliquam ecclesiam
recipiant, nisi tantum ei de proventibus ipsius ecclesie
coram eis fuerit assignatum, unde iura Episcopalia pos-
sit solvere, & congruam sustentationem habere. Ve-
ram (sicut nobis querela multorum frequens infinuat)
religiosi exempti de proventibus parochialium eccle-
siarum, in quibus jus obtinent patronatus, seu rectorum
presentatione pertinet ad eosdem, tantum percipiunt an-

a Aliter, & b Vid. Concil. Trident. sess. 6. de reformat. ca. 1.
& sess. 11. cap. 1. & sess. 24. ca. 1. c. Vid. Decium, consil. 20. ubi
latè de his quotidianis distributionibus. d. aliter, participanti.
e. In reformationibus consuetudinibus constanter legitur. Clemens IV. f. aliter
per qua.

nuatim, quod rectores ecclesiarum ipsarum non
sunt de residuo commodè sustentari, & expensas
persolvere, ac alia incumbens eis onera supporta-
re, propter quod sæpe contingit, quod non solum
longè idoneæ, quæ huiusmodi ecclesiis vellet
suscipere, sed frequenter omnino idoneæ consistant,
sicut in animarum. Nos tamen rationabiliter
hoc salubre reuelum adhibere, præsentibus
omnes patronos & ecclesiarum, religiosorum
quam non exemptos, & alios in labilibus
consuetudine contrariis non obstantibus.

CAP. II.

Beneficia vacantia in curia, alioquin non
sunt: quod si fuerit irrita, collatio, invalida.

Idem.

Inter ecclesiarum, personarum, dignitatum, quæ
suntque beneficiorum ecclesiarum, quæ sunt
positio ad Romanum noscitur Pontificem pertinet
quod non solum ipsa cum vacare potest, verum
verum etiam, & ius in ipsi tribuere vacante
tationem tamen ecclesiarum, personarum, dignitatum,
& beneficiorum apud sedem Apostolicam, immo
specialis ceteris amiqua consuetudo. Patet
tibus reservari. Nos itaque laudabiliter pro-
ter huiusmodi consuetudinem, & eam salubriter
folicè approbantes, ac nihilominus volumus ipse
violabiliter observari: eadem auctoritate
ecclesie, dignitates, personarum & beneficiorum, quæ
sedem ipsam deinceps vacare contingit, illius
Romanum Pontificem quicunque super hoc sit
tate munus, live iure ordinari potestatem
tio, provisio, seu collatio ad eum pertinet, live
super aliquorum provisione generaliter vel
sub quacunque forma, & verbis non receptis, sed
si super conferendis eisdem in curia Romanæ
bus specialis & expressa ab ipso Pontifice
dignitas attributa) conferre alicuius
præsumat. Nos enim si secus aliam
sit, decernimus irritum & inane.

CAP. III.

Si Papa beneficium vacantia in curia non accepit, non
dicitur vacatum, illi, ad quos collatio pertinet, potest
ferre. Ioan. And.

Gregorius X. In Concilio generali.

Statutum felicis recordationis Clemen-
tis decessoris nostri de dignitatibus & beneficiis
Romana vacantibus nequaquam per alios, nisi
per Romanum Pontificem conferendis, decernimus
talter moderandum: Verum, ad quos eorum
ficiorum & dignitatum spectat collatio, &
obstante prædicto) demum post mensuram
guitates seu beneficia ipsa vacaverint, aut
ea conferre valeant. Tantummodo per ipsos
plis agentibus in remotis per suos vicarios
eorum dioecesibus existentibus, quibus ad
commisum.

CAP. IV.

In beneficiis, vel in imperio, vel in
nem usque ad certam summam per se non debent, & in
vitiis vel diocesibus non comprehenduntur.

a Alios casus quibus exempti solent reddi, vide in
cap. 2. de pan. & re. per Jo. de Pet. Ferr. b. ad ista, verum
tam ius ad ea tribuere vacantia. c. Vid. l. in curia. f. in
& iure. d. Proculdubio non solum ecclesiarum sed etiam
oportet expressè mentionem de verbis ad servare iura
Apostolice, Petr. Arch. Dam. & Phil. Ferr. e. Vid. l. in
idem, de si. que de. sign. Ferr.

In processu metropolitana & cathedrali reliqua includuntur.

Beneficiis VIII. Quæritur & plenissima sit aliis in beneficiis inter...

CAP. V. Imperatori beneficium fundare, providetur de beneficiis per...

CAP. VI. Omnia de beneficio ecclesiastico, consuetudo cleri...

CAP. VII. Haberi possunt cum cura, & præbendam, cui annexa est...

CAP. VIII. Ut per eos, quod præbendas, quibus parochiales eccle...

CAP. IX. Ut cum canonicus alicuius ecclesie à sede Aposto...

Idem. a. Vid. Conrad. consil. 100. b. In antiq. codic. ita: Secus est...

CAP. VIII. Per litteras Apostolicas non faciente de defectu ordinis...

Idem. Si pro clericis pauperibus vel aliis nostras litteras, ut...

CAP. IX. Mandata alterius super provisione facienda per Papam imple...

Idem. Si eum super cuius provisione Apostolica sedis lega...

CAP. X. Mandatum alterius super provisione facienda, verificatur...

Idem. Mandato nostro sub ea forma tibi directo, ut alicui...

CAP. XI. Si clericus, nisi mandabatur providere de præbenda primò vacante...

Idem. Si clericus, pro quo à sede Apostolica recepti mandatum...

a. Vid. Conc. Trid. sess. 22. de refer. c. 4. b. Vid. l. si servus...

poterit prabendam aliam proximò vacaturam: dummodo non sint aliqui eadem auctoritate prabendam in ipsa ecclesia expectantes. Et idem de ipsa non per te (cum mandatum non sit super illa) sed per eum, ad quem spectat in eadem ecclesia prabendam collatio, provideri debet: Alias facta de prabendam collatione alteri collatio in illius prajudicium, coipso viribus non subsistet.

CAP. XII.

Receptus auctoritate Papa etiam ad mandatum alterius, presentibus est alius in prabenda. h. d. secundum Zan.

Idem.

Qui auctoritate Apostolica in aliqua ecclesia in canonicos sunt recepti, legatorum vel aliorum quorumcunque auctoritate recepti antea in eadem. Eum quoque, qui ad mandatum legati vel alterius auctoritate Apostolica sibi specialiter in hac parte concessa fungentur recipitur, auctoritate Apostolica receptum esse dubium non existit.

CAP. XIII.

Si post gratiam tibi factam a Papa de canonicato & prabenda, Bononien. canonicus hoc ignorantes & ignoranti prabendam conferens post vacatorem non tenet collatio. h. d. Joan. And.

Idem.

Postquam canonicatum in aliqua ecclesia tibi contulimus, & de prabenda nulli alii de jure debita inibi proximò vacaturam mandavimus provideri, si ad quos in ea spectat collatio prabendam, prabendam, quæ vacabit a tibi postmodum, motu proprio, ignorantes tibi gratiam factam, alii duxerint conferendam: talis collatio in tuum prajudicium attentata, nullam obtinet firmitatem. Nam eo ipso, quod canonicus auctoritate Apostolica fuisse effectus, jus ad obtinendum prabendam proximò vacaturam ibidem tibi acquisitum existit: eandemque, quam citò vacavit (ex quo nulli alii debetur) justè petere potuisti: & ideo à pradicis (licet ignorandis) alteri conferri nequiverit.

CAP. XIV.

Si Papa des licentiam legatis suis, recipiendi auctoritate Apostolica assignationi beneficiorum legationi sue liberi in manibus suis facta, & illa beneficia conferendi: secundo Papa, de pradicta potestate non habita mentione, canonicatus & prabendam sibi vacat vel quam primò vacaverit in aliqua ecclesia legationi tibi conferat: tertio canonicus ipsius ecclesie renunciet, & legatus etiam, ignorans collationem tibi factam, conferat tibi prabendam pradicam: non tenet collatio legati, sed tibi illa prabenda debetur. hoc dicit, Joan. And.

Idem.

Vidum venerabili fratri nostro S. Episcopo Præfinito, quem ad partes destinavimus Gallicanas, recipiendi auctoritate nostra resignationem ab obtinentibus beneficia ecclesiastica in eisdem partibus, qui ea vellent libere in ejus manibus resignare, ac beneficia ipsa personis idoneis conferendi per nostras licet potestate concessa. Nos postmodum (de concessione hujusmodi non habita mentione) Nicolaus de Bonifac. camerario dilecti filii nostri N. tituli sancti Laurentii in Damaso Presbyteri Cardinalis, canonicarum Lexon. ecclesie, quæ in partibus illis existit, & prabendam nulli alii de jure debita (si qua tunc vacabat in dicta ecclesia) contulimus, & sibi providimus de eisdem. Si verò nulla talis prabenda vacabat ibidem, nos prabendam proximò inibi vacaturam (conferendam dicto camerario cum vacaret) donationi Apostolicæ duximus reservandam: decernentes extunc irritum &

a. In antiquioribus libris consenter legitur, vacavit. b. al. Praefinito. c. al. existit.

inane, si fecus super hoc a quoquam coningeret dari, certis sibi ad hoc executionibus deponere. Cuiusque postmodum Nicolaus vassalli clerici canonicatus & prabendam, quos in dicta Lexon. ecclesia obtinuerunt in dicti Episcopi manibus resignaverunt, & deinde postmodum praxerunt eos idem Episcopus (collatione, reservatione, & deinde pradicam collationem dicti Episcopi) Guilielmo vassalli Presbytero concessit: licet eorum collatione non obstat pradicis: licet nostrarum auctoritate, prabendam eisdem dicti vassalli Presbyteri vel sibi debitam contulerunt, cum dicti Presbyteri (pretextu b. collationis per dictum Episcopum sibi factæ) quod prabendam ipsam pradicam esse dicerent, non permittere: propter quod dicti vassalli nobis supplicaverunt humiliter, ut providere illis per hoc de opportuno remedio dignemur. Nos attendentes, quod est memorato Episcopo pradicam concessimus potestatem, penes nos tamen reservatam remansit major, licet eadem potestas etiam in pradicam propter quod nostra, qui eandem potestatem in pradicam secundum canonicas & legitimas rationes per legem generi detogatur, quantum de generali ratione specie mentio nulla fit. Consideramus quoque, quod nos exposito nobis de potestate pradicam habuimus licet gratias daretur in dicta prabenda non habita mentione de ipsa: qui fuerat dicta collatio a nostra impeditur potestas. In istis provisionibus nostrarum litterarum, quæ oppositis in partibus supradictis, oportet nos de pradicam potestate specialem facere mentionem: Et quod dictum nostrum pradicam (maximè sic, ubi non est camerarius ante dictam renunciationem per nos in Lexonien. effectus canonicus) situm ipsorum resignaverat, cum super incerto non esse certum: nec omnino penderet arbitrio, vel voluntate eorum, quod pradicam potestatem haberet: & ideo per illam eandem expressisse videmur, ne alius postea eorum, de potestatem pradicam quantum ad pradicam potestatem, quæ in hoc casu, ubi de incerto non est, non detogatur, & non de pradicam Episcopi in manibus, si ignorante potuit revocari: nec post revocationem dicti jus, per eum in alium etiam ignoratum, in quantum transferri. Ad instar etiam secundo Papa pradicam potestati, qui post mortem Domini pradicam potestatem pecunias accipientis non facit, licet inter mortuos res mors Domini prapostitum revocari non possunt. Et Domini, qui peculium quod proprio corpore ratum situm perimit, cum in eo situm mortuo revocatum. Dilectioni vestre mandamus, quantum ad pradicam potestatem, ut collatione de canonicato & prabenda pradicis per dictum Episcopum sibi facta (quæ nulla extitit) non obstat, dicto camerario prabendam ipsam omnino dimittat, & tum super dicta prabenda nullatenus inquietet.

CAP. XV.

Secundus, qui imperatoris delegatum de prabenda pradicam potestati, qui solum prabendam imperatoris, si prabendam pradicam, aliam non, h. d. Joan. And.

Idem.

Quia sæpè dubitatur à multis, si canonicatus in aliqua ecclesia sit collatus à sede Apostolica, licet per duobus, fueritque mandatum primo de prabenda, secundo vero de prabenda & dignitate, per collationem

a. Aliter, ita: certis sibi super hoc, etc. b. aliter, etc. c. Ad hanc locum vide notata, cap. de prabenda, de off. consue. de lib. conceptione. h. ad hanc locum, etc. d. aliter, etc. eam sit collat. de Archid. Evid. d. al. etc.

officio, cum se facultas obtulerit provideri: quis ipso...

CAP. XVI.

Mandatum providendi de dignitatibus vel beneficiis aliis eccle...

Idem. Cum a in illis, quibus beneficia curam animarum...

In beneficiis provisione modis electio non transmittitur, si alio...

Idem. Illa vero, pro quibus scribitur, ut provideatur eisdem...

Beneficia latera unum modum exprimentes, alios non inclu...

Cum autem inter collationem, præsentationem, & in-

Mandatum simpliciter dicitur mandatum, aliter si dicitur...

Si vero de beneficio ad aliquorum collationem vel...

CAP. XVII.

Transfatum michi collatum ante discessum in alteri conferri...

Idem. Quod ob absentem, per manus Episcopum conferatur...

c Vide Concil. Trid. sess. 24. de refer. c. 3. & b. Trid. 22. que st. art. 8.

in personam alterius ordinare nequit. Quod si fecerit...

CAP. XVIII.

Qui vi, vel iniuste occupas secundum beneficium curatum, p...

Idem. Eum a, qui beneficium, cui animarum cura imminet,...

Idem. Habens potestatem Apostolicam in persona idonea de beneficio...

Idem. IS, cui conceditur, ut auctoritate Apostolica possit uni...

CAP. XX.

Si quis ignorans recipiat beneficium prius reservatum vel...

Idem. SI o beneficia, que per sedem Apostolicam conferuntur...

Idem. Qui, aut decreto interposito reservatur, interdictum...

a Vide extravag. in. 22. incip. exco. tit. 8. de concil. Trid. sess. 24. de refer. c. 3. & sess. 22. de refer. c. 17. b Hac dicitur...

dimissa per eos alii assignari. Ne talis ignorantis eis (cum sint sine culpa) prejudicialis existat: statimur, ut si ipsi de collatione seu reservatione predicta postea certiores effecti, subdita difficultate quacunque omnino dimiserint beneficia sic sibi de factio collata, ad beneficia sua priora (collatione quibuscunque personis facta de ipsis nequaquam obstante) libere revertantur. Alioquin redeundi ad ea (si difficultatem adhibuerint in aliis dimittendis) sit ipsis penitus interdicta facultas. Eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimissa, quoad omnes alios, qui forsan occasione predicta sua dimiserint beneficia, & dimissa per alios fuerint affecti, per omnia decernimus observandum.

CAP. XXI.

Taciturnitas beneficiorum etiam modico vincta dispensationem super pluralitate beneficiorum, que etiam legitime super duobus obtento ad duo prima recepta referuntur. Item provisio aliter facta de beneficio, non obstante, quod aliud habeat, dispensationem super utroque retinendo non inducit, h. d. secundum Zen.

Idem.

Non a potest dispensatio super pluralitate beneficiorum concessa imperantem prodesse, qui aliquod quantumcumque modicum beneficium subicitur in eisdem. Illud autem Apost. sed. indulgunt, ut quis duo beneficia curam animarum habentia, si aliis canonicis conferantur eidem, possit recipere ac simul licite retinere, intelligitur de duobus primis beneficiis, que cum cura post dictum indultum obtinere contingunt eandem. Cum vero tibi non obstante, quod aliud beneficium obtinere, notantur) a sede predicta de aliquo beneficio provideri contingit, per hoc tecum (ut primum beneficium cum secundo retinere valeas) non intelligitur dispensatum. Hoc enim solum predicta operatur expressio, quod facta tibi gratia nequeat surreptitiam iudicari.

CAP. XXII.

Mandatum legatus super faciendi provisione per Papam confirmatum, papali gratia est censendum. Zen.

Idem.

SI Apostolice sedis legatus volens tibi sue legationis auctoritate in certa ecclesia providere, canonicatum & prebendam, nulli alii de jure debitos, proximo in ipsa ecclesia vocaturus, collationi sue reservet, & decernat irritum & inane, si locus super hoc contingit attentari, certis qui eos tibi conferant (cum vacabunt) executoribus per suas literas deputatis: nonque postmodum plena de his facta narratione, quod ab ipso legato factum esset, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & eisdem executoribus vel aliis auctoritate damus literis in mandatis, ut in hujusmodi provisionis negotio auctoritate nostra procedant, juxta ipsius legati continentiam literarum. Certum est, quod (cum ipsa provisio ipsius legati e post impartitam a nobis auctoritatem nostra censetur effecta) omnibus, quibus postea mandavimus in eadem ecclesia provideri (etiam si canonicatum ipsius ecclesie duxerimus conferendum eisdem) de jure praferri debetis, in prebenda postmodum tibi vacatura.

CAP. XXIII.

Obscuritas taciturnitas obicitur beneficii licet modico, nisi constet provisionem factam proprio motu Papae qui denum intelligitur, si hoc in litera exprimat, h. d. Zen.

a Vide Fel. in c. in nostris extra de refer. & Pamm. in cap. ad aurea. in 2. not. de refer. b Vide conc. Trid. sess. 7. de refer. ca. 1. & seq. & sess. 2. de refer. c. 4. c. Hac duo verba, ipsius legati, desunt in manuscr. edito.

Idem.
Si motu a proprio alicui aliquid beneficium deditur, si conferamus aliud, de illo non habetur mentione, non ob hoc gratiam hujusmodi, que de motu a proprio pro cessit, invalidam volumus reputari. Quod ad petitionem illius, vel alterius pro eadem oblatam, gratiam hujusmodi facimus, vult eam (quatenus modicum beneficium taceatur in ea) ipsi in reservatione vires nolimus obtinere. Atque quod pro parte tunc solum gratia fieri censetur, cum hoc expressum tum fuerit in eadem.

CAP. XXIV.

Collatio facta motu proprio Papae pluribus beneficiis in una ecclesia vacantibus simul, intelligitur facta de proprio, si beneficia sunt equalia, ad eam spectat nullatenus, nisi in eadem collatio vero facta ad penitentiam alterius oblatam, si sunt inaequalia, si sunt equalia, si sunt inaequalia, quo negligente, alius eligi: & etiam contra, hoc dicitur Zen.

Idem.

SI pluribus simul in aliqua ecclesia vacantibus beneficiis vel prebendis, nos de hac vacatione dignitatem vel prebendam (si qua nulli alii de jure vacabit in ipsa vacata ecclesia) assignari in generaliter volumus. Gratiam hujusmodi (si motu proprio cum beneficiis, ut tunc fiat interpretatio plenissima in eadem, ut ferri volumus ad dignitatem vel prebendam, cum in illis majoris esset velis, seu (si sit facta inaequalis) ad eam, quam is, cui conferimus, extra decem post habitam de dicta vacatione mortuum obtinere oportet. Si vero ad petitionem alterius ipsi gratia tibi per nos facta, eam (ut hoc casu proxi non congruat) ad illam, que minoris valoris esset, sua de se qualitas in eisdem, ad eam, quam is, ad quem spectat collatio, infra dictum tempus elegerit, vel non sibi hujusmodi gratia eum nota, decernimus reservari. Alterutro quoque ipsorum (proxi ad eam partem) extra tempus debium eligere negligente, ad illam extra electione libere devolvatur.

CAP. XXV.

Non debetur expellenti prebenda, qui per ipsam prebendam mortem vacat, h. d. secundum Zen.

Idem.

SI in ecclesia tua, que XII. canonicorum & III. prebendarum habet numerum, concordatam esse proponas, ut Episcopus, qui est pro tempore vacans habeat in capitulo tanquam canonicus, licet canoniam non existat, & unam de dictis prebendis licet canonicus obtineat in eadem: certum est eum, cum auctoritate Apostolice, provideri mandatur, id de prebenda nulli de jure debita proximo in ipsa ecclesia vacante conferendam, quam per mortem Episcopi vacante canoniam contra dictam consuetudinem, cui per partem daturam non intelligitur derogari, futurum Episcopus prebenda careat, & dictus canonicorum numerum non vacatur) habere non possit: sed expectare debet, quomodo vacet alia, oportebit eundem.

CAP. XXVI.

Ter ad petitionem secundi beneficii vacati, causa postea vacata causa percipit, non vacat primum, h. d. Zen.

Idem.

SI tibi concessa a nobis, ut fructus beneficiorum, quae usque ad certum tempus in tua vacabunt

a De clausula motu proprio vide Fel. in c. ad motu. & in c. si quando, extra de refer. & in c. casum, qua. cum. & in c. cum inter processorem, de except. h. d. in c. de providendo sub leg. a. sive per concilium Trident. sess. 7. de refer. cap. 19. c. Et applicatio beneficii vacati ad competens datur prebenda, provisione & provisione, vide Fel. in c. postea de refer.

ut percipere valeat pro solvendis debitis, quibus est...

CAP. XXVII

Cum mandatis alius non sacerdotalis, vel integra, vel certi...

Idem.

Quod non sacerdotali præbenda provideri mandatur...

CAP. XXVIII

Secundum beneficium vacante, si illius aliter adeptus, primum...

Idem.

Item Episcopus beneficium, quod cum animarum...

CAP. XXIX

Secundum præbendam per simplex mandatum de providendo...

Idem.

Quod non provideri mandatur & simpliciter de præbenda...

CAP. XXX

Quod mandatis sedis Apostolicæ expellatur à certa causa...

Idem.

Quod per clericum, cui cum beneficio nullum habet...

CAP. XXXI

Quod de promotione beneficii pluribus collatis non constat...

Idem.

Quod si sede Apostolica, vel legato ipsius, uni, & ab ordi...

Alia, mandatur. b Vide Fil. me. si. ext. de prob. sup. &...

ut, nec appareat, quæ collatio fuerit primò facta: erit...

CAP. XXXII

Religiosus habens prioratum vel ecclesiam curatam, si recipit...

Idem.

Quod si singula officia sunt singulis committenda per...

Prioratus ecclesie vel administrationes unius monasterii...

Prohibemus in super, ne prioratus vel ecclesie, aut ad...

CAP. XXXIII

Contemptum possunt prosequi, si ad receptionem vel collationem...

a Vide l. vii. quæ. C. de probato. licet causam de prob. & Lin. bo...

Idem.
Cum in ecclesiis canonicorum receptio, aut prebendam vel beneficiorum collatio immineret facienda, absentes canonici (si commode fieri valeat) sunt vocandi. Nisi consuetudo habeat eos ad talia non vocari. Alioquin quod in eorum absentia fieri contigerit, eis instantibus irritari debet.

CAP. XXXIV.

Beneficia morientium etiam in loco vieno curia Romana per duas dietas legales, vel si ipsa vacante, ubi causam, domicilium vel originem non habentium, vel etiam habitum, sed curialium, et ibi causa Romana curia morientium, vel transita curia eam sequentium, et in itinere decedentium, vel in loco unde recessit curia, in quo remanserunt infirmi; conferri nequeunt per alium quam per Papam, h. d. secundum Zen.

Idem.

Presenti declaramus edito, statutum felicis recordationis Clementis Papae praedecessoris nostri, de beneficiis apud sedem Apostolicam vacantibus, per alium, quam per Romanum Pontificem minime conferendis, locum habere in beneficiis, quae legati aut nunciis sedis eiusdem, vel quibus alii ad Romanam curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipsa obtinere noscuntur; si eos in locis vicinis a ipsi curia mori contingat: quemadmodum si in loco ubi eadem curia residet, morerentur.

Idem est si aliquis curialis [etiam ecclesia Romana vacante peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quavis causa ad locum curiae suae secedens] in huiusmodi loco vicino decedat: dummodo ibi [etiam si erat ad ipsam curiam reversurus] eius domicilium seu domus propria non existat.

Loca vero intelligantur vicina eidem curiae in praemissis, quae remota ultra duas dietas legales [quas hoc casu sic specialiter volumus computari] a loco ubi moratur ipsa curia non existunt.

Sane si quis in loco ubi a degit curia, suae originis dotum habens, diem claudat extremum in ea: ipsius beneficia sub praedicto non altere includantur a statuto, quam si curialis esset antea, et ibidem occasione curiae moreretur. Porro cum curiam de loco ad locum transferri contingit, si curiales in itinere [dum curiam sequuntur eandem] vel in loco unde recedit ipsa curia, forsitan repugnantes infirma; rebus inibi eximantur humanis, praerogatum statum [quantumcunque locus ubi decedunt ab ipsa curia sit remotus] ad illarum beneficia se extendit.

CAP. XXXV.

Mor. Papa tollit ne parochiales ecclesiae in curia vacare dicantur, h. d. secundum Zen.

Idem.

Si Apostolica sede vacante aliquis parochiales ecclesias vacare de cetero contingit apud ipsam, statui- mus ut de eis [ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre] per eos, ad quos pertinet, a possit libere ordinari: constitutione felicis recordationis Clementis Papae praedecessoris nostri, de beneficiis apud sedem ipsam vacantibus, per alium, quam per Romanum Pontificem minime conferendis, vel alia quavis contraria super hoc edita non obstantes. Idem volumus & de illis, quae ibidem ipso Romano Pontifice vivente vacabunt, si de ipsis per eum ante ipsius obitum non fuerit ordinati.

a Nota est loci vicinitate contrariis communionem quandam etiam quoad praerogatum, penam, morei, de penit. dist. i. §. sed contra. b Item ibidem §. de excessu. tit. §. qui dicuntur. c Item ibidem §. de aqua plu. arc. l. 6. §. si tunc viciniis. ff. de damn. info. de. Arc. Font. b Alia, ubi degit ipsa curia, etc. c Aliter includantur. d Vid. Dec. inc. bonae in princ. ex. de appell.

CAP. XXXVI.
Gratia alicui concessa, ut procederet postea per se ad locum ta ecclesia, per se non concessa, non ex parte eiusdem concessa; sed si persona ipsa expressa, h. d. Zen.

Si cui [nulla per fontium facti expressione] de gratia concessa facultas, ut auctoritate Apostolica vel aliquibus personis idoneis in terra ecclesiae praesentibus vel beneficiis [quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitime devoluta] conferre, contradictione auctoritate per censuram ecclesiasticam communitam huiusmodi concessio [quam cum specialiter quatenus teneat, decet esse manentem] non ex parte eius gratia per obitum concedentis. Secus, si licet per obitum certa personae facienda sit data potestas collationis, sed illam, sed eius, cui providere mandatum fuerit vel aliter: illa quidem expirat omnino, si concedens gratia moratur.

CAP. XXXVII.

Qui ex licentia circa sacris curiae decessit, sed in terra clericus promoveatur, et tenet providere. Ita licentia promoveatis, vel etiam promovendis, et promissis ad locum, per se videtur extenditur, h. d. Zen.

Idem.

Episcopus, cui nullis personis expressa in prima commissio, ut vice sua ordines in sua diocesi conferret, ad sacros ordines promovendi quatenus collationem non habentem: ei [cum in culpa fuerit taliter ordinando eundem] tenebitur vice necessariis ministrare, donec sibi per eum vel alium de competenti beneficio sit visum. Si vero certas commissio eidem collationem personarum, tu [qui providere hoc casu non habentem collationem debuit] taliter ordinato ad praedicta, donec per beneficium fuerit, obligatus erit. Ita tamen, quibus a diocesis datur licentia, ut postea a quo viderint Episcopo ad omnes sacros ordines promovendi, qui ordinant, sed qui tamen licentiam [sine qua non debent titulum non habentem] ad praedicta, collationem non habeant, obligantur.

CAP. XXXVIII.

Se primo loco Papa dicit licentiam conferendi beneficia in terra vacante, vel ad Papam devoluta, si secundo loco ad locum, si specialiter, vel consensu mandati, per se gratia, vel quod secundo beneficium debetur, h. d. Zen.

Idem.

Quamvis a tibi nuper in genere possessionem beneficiorum, beneficia sex clericorum tuorum collationem vel decedentium auctoritate nostra personarum collationem, canonice tamen & praedictam esse in ecclesia [in qua post praedictam gratiam esse collationem mandavimus eisdem specialiter providere] a quibus quidam ex istis dem tuis clericis, nunc defunctis, collationem non potes: cum illi; pro quo scriptum, obsequium. Nam prima generali gratia tibi facta derogat gratia specialis, licet de illa non fecerit mentionem. Mandatione si post facultatem tibi concessam a nobis, collationem beneficii tuis clericis [quorum collationem vel collationem tuam] nos eorum collationem [quod dem Apostolicam devoluta] nos eorum collationem [quod dem tu conferas] conferamus specialiter alicui, si quam ferri mandemus, de concessione tibi facta non habet mentionem, facta per nos collatio canonice est collata.

a De hoc clausula vide Zabellum in Clem. c. de concessione de religio. dom. §. Felix. in c. super m. can. de religio. b Vide concil. Trident. sess. de reformatione cap. 2. c. Aliter ibi. d Vid. Dec. in c. de reformatione super qd. §. Zabellum. cap. 2.

CAP. XXXIX.

Procuratio gratia non tollit ius quæsitum, sed querendum, nisi ius
matrimonium aliud eundem: nec tamen tollit ius querendum com-
muni iuri dignitate iam quæsit. h. d. secundum Zen.

Idem.
Cuius cui de canonicam, prebendam, & dignitate, per
decessit, vel officio per felicis recordationis Nicolai
Pape & Celestini prædecessorum nostrorum literas, gra-
tiam in aliqua ecclesia facta erat, constitutionis nostre re-
vocatorie tempore canonicatum & prebendam, dignita-
tem, personam vel officio alicui non annexam erat adie-
ctus, licet dignitatem, personatum, seu officium alicui
expectaret, propter expectationem huiusmodi privatus
non intelligitur, quod in canonicatum & prebendam fue-
rit canonice affectus: ius tamen quod ad dignitatem,
personatum, vel officium competeat eidem, iuxta verum
satis revocationis intelligitur revocatum. Non sic
autem si canonicatum cum dignitate, personam aut offi-
cium conferri tantum canonice consuetudine, & fuerit affe-
ctus sub expectatione prebende: cum ius magis dig-
nitatis, quod ius in dignitate, personam, seu officio hu-
iusmodi iam habebat, ius minus dignum canonicatum re-
tinet, cuius canonicatus ratione ius eodem saltem reman-
et, ad prebendam nulli alii debitam, Apostolica ante
ipsam auctoritate recepto. Sed & si ex Episcopi vel al-
terius cuiusque collatione vel provisione adeptus fue-
rit in eadem ecclesia dignitatem, personatum, sive offi-
cium conferri tantum canonice consuetudine, præfatus, qui
obtinuit auctoritate Apostolica iam habebat, idem
intelligendum.

CAP. XL.

Inter revocatio gratia prebendam expollatam, & decreti interpo-
sitionem ignoranti. h. d. Zen.

Idem.
Quodam per literas felicis recordationis Nicolai Pa-
pe prædecessoris nostri canonicatum sub expecta-
tione & vacature prebende in certa ecclesia obtinente,
successor eius Celestinus eidem alteri similem in eadem
ecclesia gratiam fecit, quem omnibus etiam ante ipsam
auctoritate Apostolica, vel quavis alia in ecclesia ipsa re-
ceptis voluit anteferi, cum interpositione decreti:
præfatum tamen ad primum de eius executores secundæ
gratia notitia pervenisset, vacans prebenda eidem primo
per nos per executores collata: post huiusmodi autem
de, ante factam secundo collationem ipsius prebende,
notitia constitutio revocatoria emanavit: & quoniam
quorum ius habet in prebenda huiusmodi dubita-
tum, nos neutrum illorum habere ius decernimus in ea-
dem. Præfata enim collatio post & contra decretum à
nostro Celestino interpositum facta, licet ab ignorantibus
& de eorum ignorantibus non obtinet firmitatem. Ius
vero, quod secundo ad prebendam, non in prebenda
huiusmodi competeat, cum nostram revocationem eo-
rum collatio non præcesserit per eam penitus est subla-
ta.

CAP. XLI.

Mandatum de providendo de beneficio ad collationem capituli
pertinet, non sicut ius singularis canonici, hoc docet secundum
Zen.

Idem.
Mandatum Apostolicum tibi directum, ut T. clerico
de beneficio spectante ad collationem Narbonen-
capituli provideres, beneficia ejusdem capituli, sive
dantur in communi per ipsum, sive per canonicos ejul-

^a Dicitur Petr. de Arch. & Archid. quod scriptum im-
ponitur à Pape dignitatem, non facta mentione consuetudinis, de
quibus dicitur, per Liberos. h. d. ff. de idem est scriptum dicitur.
^b Expectatio ad vacantiam non sufficit. cons. 170. ff. de
respon. c. 1. De clausula annexa, vide latè per Felin. in de-
claracione ant. de respo.

dem ecclesie singulare, vice auctoritate capituli, aut
ex iure ipsius de consuetudine vel statuto, merito com-
prehendit a. Ad beneficia tamen ratione dignitatum,
personatum, vel officiorum, que nonnulli ex eisdem
canonicis obtinent in ipsa ecclesia, ad eorundem colla-
tionem spectantia mandatum huiusmodi minime se-
extendit. Idem esse censemus, si ratione prebendarum
suarum ad ipsos canonicos collatio dictorum benefico-
rum singulariter pertinere noscatur. Nisi continetur
forfitan in mandato, quod eidem clerico provideas de
beneficio ad collationem Narbon. capituli pertinente,
communitè vel divisiim: tunc enim de beneficiis, que
ad ipsorum collationem pertinent, ratione huiusmodi
prebendarum potes provideri.

DE CLERICO AGROTANTE VEL
DEBILITATO.
TITULVS V.
CAP. I.

Datio coadjutorum Episcoporum & suorum superiorum est de
majoribus causis, & spectat ad sedem Papam, potest tamen Episco-
pus sicut vel infirmitate perpetua impeditus de consensu capituli
sui vel majori parti sibi auctoritate Apostolica unum vel duos
coadjutores assumere: & si demum fuerit, capitulum aut due par-
tes ipsius hoc facient. Sed si Episcopus contradicit, tunc non im-
mutabit capitulum, sed Episcopus & ecclesie, conditionem, quam cito
poterit, immetabit Papa. Et coadjutores illi sanptus moderatio
habebunt de provencibus prelatorum ipsorum. Ioan. And.

Bonifacius VIII.
Pastoralis officii debitum exequentes, declaramus
atque statuimus, coadjutorum & Episcoporum &
superiorum prelatorum dationem intelligendam
esse de causis majoribus, & referendam ad sedem Apo-
stolicam, ac ab ea (consuetudine non obstante contraria)
tantummodo postulandam.

Verum ne hoc prætextu ecclesie (existentes præcipud
in remotis) dispendia patiantur: nos eorum in hac parte
indemnitate præcavere volentes, hac generali consti-
tutione sancimus, ut Episcopus senio aut valetudine cor-
porali gravatus, vel etiam aliis adeo impeditus perpe-
tuo, ut officium suum nequeat exercere, possit de sui con-
silio & assensu capituli, vel majoris partis ipsius, unum,
vel duos auctoritate Apostolica coadjutores assumere,
ad dictum officium exequendum. Si verò Episcopus de-
mens fuerit, & quid velit aut nolit experire nesciat, vel
non possit: tunc ejus capitulum vel due ipsius partes eadè
auctoritate unum aut duos coadjutores assumant idoneos,
qui ejus officium exequantur. Si autem Episcopus senio
aut incurabili morbo gravatus, vel perpetuo impeditus
detentus, ad sui executionem officii reddatur inutilis, &
coadjutorem assumere vel habere noluert, licet à capitu-
lo requisitus proprio, se illius non indigere suffragio for-
fitan asserendo: tunc nò per capitulum innovetur, sed
hoc casu & etiam proximo, idem capitulum Episcopi &
ecclesie suæ conditionem & statum, ac facti circumstan-
tias universas, quam cito poterit fideliter & explicitè
referat ad notitiam dictæ sedis, recepturi humiliter, &
efficaciter implenturi, quod super hoc per sedem ipsam
contigerit ordinari. Præfenti quoque adjicimus sanctio-

^a Petrus de Arch. not. mandatum etiam adstringere gerentem
vicei ejus cui mandatur, similiter mandatum factum vicei
gerenti: quia si deficit principalis, debet postea per principalem
eodem modo respondentem impleri. l. secundum naturam. ff. de reg. jur.
neg. potest per vicem gerentem impleri, in hoc enim mandatu in-
telligitur rescripto in eodem. Petrus. l. ff. si ex non casus. Fontan.
^b Quam auctoritatem habent coadjutores dati Episcopo senio
vel infirmo, late docet Odrasius. consil. 44.

ni, ut coadjutores hujusmodi de prebendis prelato- rum, in quorum assumentur auxilium, sumptus recipiant moderatos, ab alienatione qualibet de bonis ecclesiasti- cis prelatorum ipsorum vel ecclesiarum suarum quomo- dolibet facienda penitus abstinentes: rationem non so- lum in districto examine, sed & prelati eisdem (si sine mentis extiterint) ac capitulis eorundem, seu etiam ipso- rum prelatorum successibus (si hoc antea non fecerint) plenariam succedebis. Ceterum quod de Episcopis premissis, ad superiores etiam prelatos esse volumus & intelligimus referendum.

DE INSTITUTIONE BENEFICII. CAP. I. Tit. VI. §. 1. *Si quis in prebendam vel dignitate non habentem, quod ad collationem Episcopi pertinet, conferre non possit.*

Et si capitulum a sede vacante beneficia, quae ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit, presentatos tamen a patronis potest admitti- re, si sint idonei, & eos instituat in beneficiis, ad quae fuerint presentati: Liget ad Episcopum (si superest) ad- missio & institutio hujusmodi pertinet.

DE CONCESSIOE PRÆBENDÆ ET ECCLE- SIÆ NON VACANTIS. TITVLVS VII. CAP. I.

Si mandetur alicui providere de dignitate vacatura, quam du- xerit acceptandam, & vacat dignitas, quam ante acceptationem ordinariam conferri, tenet ipsi collato: etiam si executor imperian- ti ante acceptationem fecerit reservationem, inhibicionem, & pro- cessus super prima vacante, Item, And.

Innocentius IV. dilecti filii Andree Capellani. Via cunctis: & infra. Proponebatur itaque pro parte tua, quod cum prædicta præpositura, dum vacabat, tibi per eum, qui conferre po- terat ipsam, collata fuisset, collatio hujusmodi canonice existebat: maxime cum nulla per priorem ipsam, quæ illam impedire posset, inhibicio præcessisset. Dicebat autem pars altera, quod cum præmissa litera sede Car- noten. vacante fuisset in capitulo publicata, ac præ- fatus Episcopus tunc de capitulo ipso esset, ibique præ- sentatus existeret, ignorare non potuit, mandatum Apосто- licum (super conferenda memorato D. præbendam vel di- gnitate sine cura, quam ipse duceret acceptandam, cum primo in ecclesia ipsa prædicta vacaret) alii fuisse dire- ctum, & sic per consequens facultatem sibi esse subla- ram, conferendi hujusmodi dignitatem: propter quod vi- debatur, quod nec per se nec per alium præfatam præ- posituram, curam non habentem animarum annexam (quæ primo post mandatum ipsum in ecclesia prædicta

vacavit) potuerit alicui persone conferre. Preterea cum jam dictus prior eodem publicato mandato non di non habentem, quam primo in eadem ecclesia vacare contingeret, contulisset nec alias etiam (pro ut allegabatur) prodesse poterat ipsi Episcopo ignorare in hoc parte. Nam si alicui a sede Apostolice concedatur, quod ad communicati non possit, licet ad collationem ipsius Episcopi non tamen propter hoc eius legatum, quod ad collationem præbendam aliquam tributur a sede Apostolice, non tunc eam penitus interdicta facultas. Nec ob id si forte obijceretur, quod lex, seu constitutio, & mandatum nullus adstringunt, nisi postquam ad apponam, & pervenerint eorundem, aut nisi post tempus, nec quod ignorare minime debuissent: quia in privilegiis & indulgentiis, seu concessionibus specialibus secus est, in quibus sufficit, quod ad illorum, quibus conceduntur, notitiam perveniant: ut patet cum indagine alibi, quod excommunicari non possit, si cuius superioris est exco- munitum. Et quidem cum tributur alicui potestas conferendi præbendam, videtur intelligi, quod concessio illius sit speciale. Adhibetur itaque, quod cum dicitur, quod si quis prælatum alicui ab eadem depositionis sententia suspensus, contractus, quos in ipso ignorare potest, præbendam, nullum robur obtinent firmitatis: & in oppositum inter- tus irritum decernimus & inane, quousque hujusmodi præbendam vel dignitate contra notram auctoritatem attentari mandatum: collatio, quam idem Episcopus post tale nostrum decretum (sive illud appro- verit, sive non) de præfata præpositura per se vel per alium fecerat, non valeat. Ex parte vero tuæ ratio applicatum, quod hæc de illis privilegiis & indulgentiis (æquitate luadente) debent intelligi, quæ vim suam habent mox cum ad illos, quibus conceduntur, pervenerint, quorum tenore liquido nosci potest, quod cum colla- ea fuerit intentio concedentis: ut patet cum alibi reser- veditur, quod excommunicati non possit: hoc enim si videtur apparere alii ipsam excommunicati non potest, ut videtur esse penitus facultatem: non sic sumitur collatio conferendi præbendam, sive cura, sive in cura tribuatur potestas, non enim tunc esse videtur tribuatur potestas, ut per hoc ei (ad cuius donationem præbendam, ipsa potestas) conferendi potest illis adimatur, nisi postquam sibi notificet, quod eam velit per hujusmodi potestatem conferre, aut ei collationem interdicitur, vel potestatem illi notificaverit talem potestatem fore, ut concessam, vacuum decernat & irritum, si lex de ipsa præsumat. Quia cum illi non amplius deus potestas, quam ipse Romanus Pontifex habeat in hac parte, nec potest eam, quam obtinet ipse Romanus Pontifex, facere conferendi beneficium vel præbendam (nisi suam ipsius voluntatem) alicui non auferatur: similiter & per eum, quæ taliter illi ab ipso conceditur ei, ad quem ipsa potestas spectat collatio, priusquam infusetur illi, quod potest eam vellet concedere, vel etiam conferre (si forte vacet) potestas non tollitur conferendi, nisi forte quod ipsam conferre non possit, exprimitur in concessione hujusmodi potestatis: tunc enim licet talem concessioem factitalis ignoret, sua tamen collatio, si postmodum præbendam ipsam conferat, nihil valet: cum facta hæc hoc concedentis intentio agnoscat: sicut cum indiget alicui, quod excommunicari non valet, ut in superioribus est præmissum. Subiungitur etiam textus, quod cum memorato priori per præfatas literas mandavimus, ut memorato D. præbendam, vel dignitatem

variis significatione: huius vocis, capitulum, pontifex, And. in e. capitulum sup. de refer. b. Not. idem in e. e. temp. hic per capitulum pontifex, unde non potest quod infra tempus iuris possit promoveri, sed debent etiam alia idoneitates concurrere. Dem. & per. de. And. Rom.

a Variis significatione: huius vocis, capitulum, pontifex, And. in e. capitulum sup. de refer. b. Not. idem in e. e. temp. hic per capitulum pontifex, unde non potest quod infra tempus iuris possit promoveri, sed debent etiam alia idoneitates concurrere. Dem. & per. de. And. Rom.

vacavit) potuerit alicui persone conferre. Preterea cum jam dictus prior eodem publicato mandato non di non habentem, quam primo in eadem ecclesia vacare contingeret, contulisset nec alias etiam (pro ut allegabatur) prodesse poterat ipsi Episcopo ignorare in hoc parte. Nam si alicui a sede Apostolice concedatur, quod ad communicati non possit, licet ad collationem ipsius Episcopi non tamen propter hoc eius legatum, quod ad collationem præbendam aliquam tributur a sede Apostolice, non tunc eam penitus interdicta facultas. Nec ob id si forte obijceretur, quod lex, seu constitutio, & mandatum nullus adstringunt, nisi postquam ad apponam, & pervenerint eorundem, aut nisi post tempus, nec quod ignorare minime debuissent: quia in privilegiis & indulgentiis, seu concessionibus specialibus secus est, in quibus sufficit, quod ad illorum, quibus conceduntur, notitiam perveniant: ut patet cum indagine alibi, quod excommunicari non possit, si cuius superioris est exco- munitum. Et quidem cum tributur alicui potestas conferendi præbendam, videtur intelligi, quod concessio illius sit speciale. Adhibetur itaque, quod cum dicitur, quod si quis prælatum alicui ab eadem depositionis sententia suspensus, contractus, quos in ipso ignorare potest, præbendam, nullum robur obtinent firmitatis: & in oppositum inter- tus irritum decernimus & inane, quousque hujusmodi præbendam vel dignitate contra notram auctoritatem attentari mandatum: collatio, quam idem Episcopus post tale nostrum decretum (sive illud appro- verit, sive non) de præfata præpositura per se vel per alium fecerat, non valeat. Ex parte vero tuæ ratio applicatum, quod hæc de illis privilegiis & indulgentiis (æquitate luadente) debent intelligi, quæ vim suam habent mox cum ad illos, quibus conceduntur, pervenerint, quorum tenore liquido nosci potest, quod cum colla- ea fuerit intentio concedentis: ut patet cum alibi reser- veditur, quod excommunicati non possit: hoc enim si videtur apparere alii ipsam excommunicati non potest, ut videtur esse penitus facultatem: non sic sumitur collatio conferendi præbendam, sive cura, sive in cura tribuatur potestas, non enim tunc esse videtur tribuatur potestas, ut per hoc ei (ad cuius donationem præbendam, ipsa potestas) conferendi potest illis adimatur, nisi postquam sibi notificet, quod eam velit per hujusmodi potestatem conferre, aut ei collationem interdicitur, vel potestatem illi notificaverit talem potestatem fore, ut concessam, vacuum decernat & irritum, si lex de ipsa præsumat. Quia cum illi non amplius deus potestas, quam ipse Romanus Pontifex habeat in hac parte, nec potest eam, quam obtinet ipse Romanus Pontifex, facere conferendi beneficium vel præbendam (nisi suam ipsius voluntatem) alicui non auferatur: similiter & per eum, quæ taliter illi ab ipso conceditur ei, ad quem ipsa potestas spectat collatio, priusquam infusetur illi, quod potest eam vellet concedere, vel etiam conferre (si forte vacet) potestas non tollitur conferendi, nisi forte quod ipsam conferre non possit, exprimitur in concessione hujusmodi potestatis: tunc enim licet talem concessioem factitalis ignoret, sua tamen collatio, si postmodum præbendam ipsam conferat, nihil valet: cum facta hæc hoc concedentis intentio agnoscat: sicut cum indiget alicui, quod excommunicari non valet, ut in superioribus est præmissum. Subiungitur etiam textus, quod cum memorato priori per præfatas literas mandavimus, ut memorato D. præbendam, vel dignitatem

a Vide Decretum & D. in e. cognoscitur. de. de. v. g. & de. rescriptum in e. in. i. h. de. q. 4.

Gregor. X. in Concilio generali Lugdun.

Hoc consultiſſimo prohibemus edicto, univerſos & ſingulos prelatos eccleſias ſibi commiſſas, bona immobilia, ſeu jura a ipſarum, laicis ſubmittere, ſubjicere, ſeu ſupponere, abſque capituli ſui conſenſu & Apoſtolice ſedis licentia ſpeciali. Non concedendo bona ipſa vel jura in emphyteuſim, ſeu alijs alienando in forma, & caſibus à jure permiſſis: ſed conſtituendo, vel recognoſcendo, ſeu proſtitendo ab illis ea tanquam à ſuperioribus ſe tenere: ſeu ab ipſis eadem advocando, prout in quibusdam partibus vulgariter dicitur, avohere, vel ipſos patronos, vel advocatos eccleſiarum, ſeu bonorum ipſarum perpetuò, aut ad tempus non modicum ſtatuendo. Contrafactus autem omnes etiam juramenti, pœnz, vel alterius cujuſlibet firmitatis adjectione valatos (quos de talibus alienationibus ſine hujusmodi licentia & conſenſu contigerit celebrari) & quicquid ex eis ſecutum fuerit, decernimus adeò viribus omnino carere, ut nec jus aliquod tribuant, nec præſcribendi etiam cauſam parent. Et nihilominus prelatos, qui ſecus fecerint, ipſo facto ab officio & adminiſtratione: clericos etiam qui ſcientes contra inhibitionem prædictam aliquod eſſe præſumptum id ſuperiori denunciare neglexerint, à perceptione beneficiorum, quæ in eccleſia obtinent ſic gravata, triennio ſtatim eſſe ſuſpenſos. Laici verò, qui prelatos vel capitula eccleſiarum, ſeu alias perſonas eccleſiaſticas ad ſubmiſſiones hujusmodi faciendas, hætenus compulerunt, niſi poſt competentem monitionem (remiſſa ſubmiſſione, quam per vim, vel metum exegerint) eccleſias, & bona eccleſiaſtica eis ſubmiſſa taliter in ſua liberate dimittant. Illi verò, qui de cetero prelatos, vel perſonas caſdem ad talia faciendâ compulerint (cujuscuſque ſint conditionis, aut ſtatus) excommunicationis ſint ſententia innodati. Ex contrafactibus præterea ſuper præmiſſis (hujusmodi licentia & conſenſu intervenientibus) hætenus initis, vel quos in futurum iniri contigerit, ſeu occasione illorum, laici ultra id quod ex natura contractuum iſporum, vel adhibita in illis lege permittitur, aliquid non uſurpent. Qui verò ſecus egerint (niſi legitime moniti ab hujusmodi uſurpatione deſtiterint, reſtituendo etiam ea, quæ taliter uſurparunt) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurſant: & extrinſecum ſupponendum terram iſporum (ſi opus fuerit) eccleſiaſtico interdico liberè procedatur.

DE RERV PERMVTATIONE.

TITVLVS X. CAP. I.

Non obſtantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri poſſit. Ioan. And.

Bonifacius VIII. Biteren. Epifcopo.

Licet & in ſua diœceſi aliqui auctoritate Apoſtolice beneficia proximò vacatura expectent: illos tamen qui ſecundum formam juris ſua beneficia in eadem diœceſi ad tuam collationem ſpectantia permutare volentes liberè ac ſine fraude in manibus tuis ipſa reſignant. Nolumus occasione præmiſſa (æquitate præferentes in hac parte rigori) circa faciendam permutacionem beneficiorum hujusmodi (quæ alijs minime reſignatione) ullatenus impediri.

^a Vid. Bart. in y. colla. C. ubi in rem dicit. per l. ſi altera. ff. de uſuſu. Font. ^b Diſt. 60. deſc. in antiquior. codic. ^c Vid. Clem. 1. ut. de rer. permu. & de materia Bellanorum traſſ. de permutacione beneficiorum. & Dec. conſil. 141. l. 1. incip. ad plura dicitur. & conſil. 210. ca. incip. viſo. p. 102. l. 2.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLUNTARIIS.

TITVLVS XI. CAP. I.

In ſidei commiſſis ſi ſubſtitutio legitima habet quædam ductio: in dicitur non. Et ſubſtitutio interpretatur admodum reſta. dummodo conueniant verbi & preſens iſta. Ioan. Andrea.

Bonifacius octauus.

Si pater a filium & filiam habens impuberes, uxorem, filiam in reſtata, filium vero in ſubſtitutione ſuis univerſalem heredem indiſtinctam, & omnibus in ſuo teſtamento legavit, adiciens, ut ſi decedat filia ſine liberis, eidem filio, & ſiſte abſque liberis, licet filius, præſtatæ filiz moreretur: Chariſſi pater conſtituendo hæredes, ſi utruſque ſine liberis moreretur, gereret filiorum. Teſtatore mortuo, ac deinde filia ſubſtitueret, & filia (ſuperſtite matre) deſeruit, non compariſſis iuræ naturæ debuit, facienda, & ipſa pater perſonæ omnia deſeruit. Præmiſſi namque ſubſtitutione ſtatæ de filio ad filiam, & contra, & de illa ad paterem, directè debent intelligi pupillares. Cum in ſubſtitutionibus ſemper fit interpretatio faciendâ (dummodo, ſicut in caſu propoſito, earum verbiſus & perſona conueniant in ſubſtituto) ut ſubſtitutio directè intelligatur pupillari quàm obliqua; quanquam directè interpretum ad ſidei commiſſum ex cauſa trahatur. Licet autem in teſtamento ſuo matrem portione iuræ naturæ deſeruit, non poſſit, pater tamen in teſtamento quod filia præſtatæ facit, poſſe: nam teſtamentum hujusmodi pupillari paterno, vel paterno præſtatæ conſeſſum.

CAP. II.

Superior habet conſentire religioſi, depuſata executione. Ioan. And. ſecundum Zen.

Idem.

Religioſus executor ab aliquo in ſua voluntate obligatus depuſtatur, non poſſit (cum vellet vel nollet) aliquid habere hujusmodi officium ſuſcipere, vel recipere: niſi à ſuperiore ſuo petita ſuper hoc licentia & obſtata.

^a Pluribus executoribus datum, non mortuo, vel in remota exiſtente, vel exequi nolente, unus officium executionis exercere, non poſſit. ſecundum Zen.

Sanè pluribus à teſtatore ſimpliciter executioſus depuſtatur, uno eorum mortuo, vel in remotis agente, aut id exequi forte nolente: Ne voluntatem teſtatoris impediri, vel nimium diſſerui conungat: poterit alius à teſtatore aliud expreſſum officium executionis impuſate liberè adimplere.

DE SEPULTVRIS. TITVLVS XII. CAP. I.

Hic prohibetur paſſim de ſepultura eligenda. Non ſolum poſſo de ſepultura eligenda, vel electa non ſecundum ſepulchrum illius, ubi alius erat de jure ſepeliendus: & alius ſepulchrum non ſolum ſepultura obventibus reſtituendus eſt, ſed alius pariter reſtitui contenta. h. d. ſecundum Zen.

Bonifacius octauus.

Animarum periculis & ſandalis quæ deſeruer ex his proveniunt, evitare volentes, univerſis religioſis & ſecularibus clericis ex-

^a De materia hujus cap. præter doctores hic vide. Innocentius in cap. Rainutus. ext. de uſu. & in l. præſtatæ. l. d. impuſate. & alibi ſubi. & alibi.

quocumque status vel conditionis existant, in virtute sanctae obedientiae, ac sub interminatione maledictionis aeternae, distichissime prohibemus: ne aliquos ad vendendum, jurandum, aut fidei interposita, seu alias promittendum inducant, ut apud eorum ecclesias sepulturam eligant, vel iam electam ulterius non immutent. Nos enim (si hoc actum fuerit) electionem talem deinceps nullius penitus existere firmam. Statuentur, ut illi, qui sic elegerint, nec apud sic electas ecclesias ulterius sepeliri, nec alibi (nec contra votum, juramentum aut promissum hujusmodi à se factum materiam adhibere veniendi) possint eligere sepulturam: sed contentione quacumque cessante, sepeliantur omnino apud illas ecclesias, apud quas sepeliendi de jure fuissent. Nullius sepultura non electa forsitan decessissent. Si velintem religioni vel clerici praedictos in suis ecclesiis vel coemeteriis praesumpserint sepelire, ad restitutionem, tam sepulchrorum corporum (si petatur) quam animarum omnium, quae occasione sepulchri illorum peremerunt, quomodolibet ad eisdem, intra decennium negotiatur faciendam ipsos obligatos esse censemus. Quis violaverit, ecclesiae ipsae, apud quas sepulti fuerint, necnon et coemeteria earundem, extunc eo ipso, de tantum maneat ecclesiastico supposita interdictio, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium praedictorum.

CAP. II.

Electio dimissa non debet canonice portio, sed parocialis: & hinc sunt plures.

Idem.

Quisquis quis, cuius majores sunt oblii ab antiquo sepulchro ecclesiae sepeliri, ea dimissa eligi alibi sepulchrum, canonice portio dimissa non debet ecclesiae illi dimissae, in qua ille officia consuevit audire, & ecclesiastica recipere sacramenta. Cum, ut in quo duo habet domicilia, se collocans aequaliter in utroque, loco tertio eligitur sepultura, domiciliorum ecclesiae habebunt inter se & dividere canonice portiones.

In locis etiam minus religiosis, potest nova eligi sepultura, h. d. secundum Zen.

In quantitate dimissa novam (etiam in loco minus religiose) elegerit sepulturam, electionem hujusmodi (sicut in super hoc videantur esse diversa) nequaquam volumus impugnari.

CAP. III.

Tempore persona ad certum locum, postea ad tempus, ecclesiae ipsi praesentem non auferri, h. d. secundum Zen.

Idem.

Qui, qui habens domicilium in civitate vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem, non in ecclesia dicitur villa, sed in sua parociali, vel in ea potius, in qua maiorum ipsius ab antiquo sepulchro extitit, sepeliri debet. Dummodo sibi quae periculo ad ipsam valeat deportari.

Nullus mortuus, qui plures viros suscepit, cum vero ultimo sepeliri debeat.

Nullus autem, qui plures viros habuit successivè, si sepulchrum non eligat, est cum viro ultimo, cuius domicilium retinet & honorem, a tumulanda.

CAP. IV.

Ex consuetudine patris potest impuberi eligere sepulturam: puta

a Vid. cap. de ma. & ob. 2. q. 2. sciendum. & Bal. in l. 1. C. de sepulch. eccl. b Vid. Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 23. & Canon. consil. 20. cap. 23. de reform. c Vid. Bar. in l. hoc art. ff. de her. inst. d. de sepulch. h. proxima. Fent. d. Vid. Concilium Stratum l. 4. de certum. c. 4. circa finem. e Vid. Abbatum in ca. super ex. ext. de test.

bet autem eligi per seipsum. Et hoc dicit secundum Zen. quoad titulum, sed non quoad sexum: unde possit addi: Et pro anima non legat, sine assensu patris bona non castrensis. Domin.

Idem in eodem a.

Item b patet minores filios, qui nequeunt, antequam ad annos pubertatis perveniant, eligere sepulturam, possit (si consuetudo recte id habeat) quo voluerit sepelire: hoc tamen non potest, ubi consuetudo hujusmodi non habetur, sed sunt cum suis majoribus, vel in parociali ecclesia tumulandi. Quamvis autem filius familiaris absque patris assensu, sibi possit liberè eligere sepulturam, pro anima tamen sua, & prae ipsius assensum (nisi peculium castrense, aut quasi castrense habeat) aliquid iudicare non potest.

Religiosi nisi multam remota à monasterio, nequeunt alibi eligere sepulturam, h. d. secundum in electionibus. Zen.

Idem in eodem.

Religiosi nisi à propriis monasteriis ad foras sint remoti, quod ad ea cum moriturus commodè portari non possint, nequeunt eorum vellet vel nollet non habeant sibi eligere sepulturam: sed sunt apud sua monasteria tumulandi.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBUS.

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Populus, ut ecclesiae iura debita persolvat, est in praedicationibus & aliis exhortandus, h. d. secundum Zen.

Gregorius IX. Fratribus praedicatoribus & ministris.

Discretioni d. vestra mandamus, districtius inhibentes, ne talia, quae audientes à decimarum, seu aliarum rerum, ecclesiae debitorum resolutione retrahant, vel alias animas corumpant audientium, in sermonibus vestris, vel alibi proponere de cetero praesumas. Imò verbo & opere informetis eisdem, ut ad solutionem praedictorum prompè voluntatis animo sint intenti.

CAP. II.

Triuilegium decimarum novaliu concedens, non includit decimas novaliu, per alios possessas tempore imperationis: & loca tantum includit, sub praesentibus antiquae, & ad portionem antiquam, h. d. usq. ad 6. Statuimus, secundum Dominum.

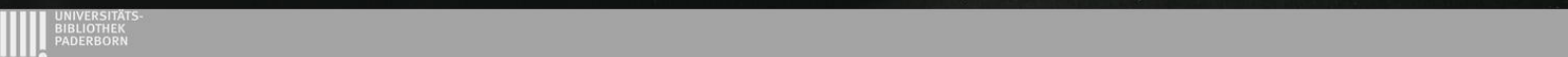
Alexander IV.

Statuto perpetuo declaramus, quòd indultum illud Apostolicum (quod plerisque conceditur, ut novaliu decimas pro ea portione percipere valeant, qua veteres eos contingunt, ad illas novaliu decimas (quas tempore illo, quo imperatum vel obtentum extitit hoc indultum alii e. possidebant, cum de hoc in ipso mentione nulla fiat) nullatenus se extendit: nec ad alias etiam, nisi in his tantum locis, ubi veteres tunc (quòd dictum indultum imperatum fuit) ipsi imperatores habebant, & pro ea solummodo portione, qua ipsi tempore imperationis hujusmodi percipiebant antiquas.

Triuilegium decimarum novaliu limitatum ad mensuram antiquarum, non potest ultra dimissam includere: sicut in Castrensiibus & Carthusiensibus, h. d.

a Haec duo verba, in eodem, desunt in antiq. codicib. b Vid. Antonium de Burro in cap. de nove. ext. de sepulchris. c Vid. Bar. in l. qui in portate. ff. de testa. Fent. d. Vid. Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 12. & B. Thom. 2. 2. q. 27. art. 1. e Vid. L. impuberi. ff. de admi. tut.

Eff

Statimus preterea, quod idem indulgendum obtentum ab his, qui tempore imperationis totaliter veteres percipiunt decimas, ut ultra medietatem decimarum novialium nullatenus extendatur: quia non est verisimile, situm de plena & integra perceptione veterum fuisset expressum, quod Apostolica sedes patitur & similiter novialium decimas, in tam grave parocchiarum ecclesiarum dispendium, indulgisset, quod quæ ratione talis indulgi sive impetrati jam, sive impetrandi deinceps, non possit in novialibus (quæ amodo fiunt) vindicari & acquiri vel percipi, plus quam medietas decimarum ipsorum novialium: etiam si amplius in veteribus habebatur, cum non sit dicendum asperum, sed pius potius & benignum, si super decimas futurorum novialium contra parocchiarum ecclesiarum gravamen (quod ex distinctione & indultu huiusmodi possit accedere) taliter obviatur. Religiosos tamen Cisterciens. & Carthusiens. ordinum statuto & declaratione huiusmodi quantum ad hos duos articulos, videlicet de medietate decimarum novialium comprehendere nolumus, vel constringi.

Privilegiati super decimis recipiendi, ecclesie parocchialibus gratia assignare debent portionem pro debitis oneribus supportandis. h. d. Dominicus.

Ubi autem per huiusmodi concessionem decimarum parocchiales ecclesie adeo gravari contingit, quod earum rectores de ipsarum redditibus congrue sustentari, & commode iura Episcopalia exhibere non possunt: providetur per locorum ordinarios, & ordinem taliter, quod eidem rectoribus, tantum de illarum reliquiis provenientibus, quod exinde competentem sustentationem habeant, & Episcopalia iura solvere valeant, aliæque onera debita supportent.

Decima per laicos ante Lateranense Concilium in feudum receptum a religiosis per eos recognita in feudum, non possunt ipsi religiosis concedi, sine diaconorum consensu. hoc dicit. Dominicus.

Sanè quamvis forte à religiosis exemptis & aliis fiant infestationes de decimis detentis à laicis, & iidem laici, quod illas ab ipsis religiosis in feudum teneant, recognoscant, non tamen licet religiosis eidem post talem infestationem, vel recognitionem sic de facto præsumptam huiusmodi decimas de manibus laicorum ipsorum acquirere, vel recipere absque diaconorum Episcoporum assensu. Illas autem decimas intelligimus posse taliter à religiosis de manibus laicorum recipi vel acquiri, quæ ante Lateranen. Concilium ipsis laicis in feudum perceptæ fuere concessæ.

Diaconi compelluntur religiosis exemptis solvere decimas parocchialibus ecclesiis, si non agatur de rebus exemptis. hoc dicit. Dominicus.

Diaconi vero parocchiarum ecclesiarum, ad requiritionem rectorum earundem, de ipsis religiosis super decimis, quas habent vel eos habere contingit, quæ quidem alias ad ipsas spectaverunt et ecclesie (nisi de rebus exemptis agatur) exhibeant iustitiam complementum.

Religiosi etiam exempti de possessionibus acquisitis, & acquirendis ecclesiis parocchialibus solvere debent decimas, si privilegio non sunt. hoc dicit. Dominicus.

Ceterum idem religiosi, tam exempti, quam non exempti de terris & possessionibus acquisitis hactenus & amodo acquirendis decimas integre solvare illis ecclesiis, quibus eadem possessiones & terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali iure vel privilegio sint muniti.

Ex donatione laicorum habentes decimas antiquas, novales, supervenientesque oneribus non percipiunt. h. d. Dom.

a. dist. dist. b. Ad hoc vide h. in epistola in i. inter eos. ff. de regul. iur. Font. c. hoc est Concilium Lateran. sub Alex. III. cap. 9.

Nec pro eo, quod forte in aliquibus parocchiarum majoribus decimas, seu partem illarum acquirunt decimales laicorum, possunt pro eadem vel partem percipiendi de novo postmodum. Nam novales in eisdem parocchiis percipiuntur decimas eundem modo acquiruntur decimales, per quam hoc facere valeant, causa facta.

DE REGVLARIBUS & ET TRANSCURANTIBUS ad religio-

TITVLVS XIV. CAP. I

Si monasterium, an ingrediatur religiosem, in eo, non potest nisi in ipso xv. anno professionem fuerit, vel habitum professum recipere, vel expresso ratam habuerit postea. h. d. Dominicus.

Is b, qui monasterium ante xv. annum, vel mensis efficitur, ingrediatur, nullo completo professionem faciat in sequenti, vel habitum religionis accipiat, qui dati presentibus consueti, seu traditionem à se prius factam, ratam expressè habent, hanc potest infra e. sequentem annum ad finem ratæ retinere. Quod si per totum sequentem annum in monasterio permanserit, ubi professionem & novitiorum suum habitum indidit, professionem per hoc fecerit, vel si quis prius fecerat, ratam habuisse videtur: nisi tamen distinctio ibi habitus habeatur, quod & postea dicitur, ac etiam alii communem vitam cum eis dixerint simili penitus habitu induantur. Qui vero post quartum decimum annum habitum religionis accipere, si per annum illum gesta verit, extra religionem assumptam præsumitur veteratiter esse professum, vel professi a noviciis dissimilitudine habitus maxime obprobriantur, etiam si alii degenet cum eis similibus vestibus contantur: quoniam cum in hoc se dicitur per annos pervenerit, quid agat agnoscit. Et cetero de tempore discretionis tempore ordinem (postquam hanc, que dicitur baverit spacio) intelligit famularetur approbatur. Quod autem in illo, qui ante discretionem annos tribus induit regularem: cum eorum, que tunc agitur, tantum habeat intellectum.

Hic dicitur qui sine habitus dicitur. h. d. Dominicus.

Diaconos, & quoque seu diffinites intelligimus esse habitus, sive noviciis, sive professis diffinites videtur: si tamen aliquid aliud fiat, per quod novitiorum professionem habitu dicitur.

CAP. II

Traditores & minores intra annum probationis quæquam ad sui ordinis professionem recipere non possunt, nisi si fuerint, per ipsos aliquem non esse eorum ordinem, & ipsi dicitur professionem aliorum sine assensu, & potius nota, quæ per professionem ipsorum eis consuevit inflige. h. d. Dom.

a. De materia huius tituli, vide quæ videntur in h. d. dist. dist. in i. inter eos. ff. de regul. iur. Font. b. h. d. dist. dist. c. in i. inter eos. ff. de regul. iur. Font. c. hoc est Concilium Lateran. sub Alex. III. cap. 9.

Alexander IV. Fratris praedicatoribus & monachis.

CAP. V.

Secundum votum solenne veligitur, derogat priore simplici, h. d. Joan. de Fan.

Idem.

Qui post votum a se de certa religione intranda & missum, religionem aliam etiam laxiorem ingreditur & proficitur in ipsa, potest (voto non obstante priori, cui tanquam simpliciter, per secundum solenne officium de rogatum) manere licite in eadem. Pro voto tamen non completo, erit eadem poenitentia imponenda.

CAP. VI.

Uacuis monasteriis continentibus votum recipi solent, si communitas ad Abbatem, & non ipsas: sed Abbatem solent, sicut, h. d. Dominicus.

Idem.

Ad solum Abbatem pertinet creatio Monachorum, deo defuncto nequirit novus Monachus a conventu creari. Alias potest, si eorum creatio spectat infirmis ad utrumque.

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

TITVLVS XV.

CAP. I.

Votum solenne alicui de receptione sacri ordinis, vel per professionem factam alicui de receptione per sedem Apostolicam approbata, dirimit matrimonium, post contractum: alia solum impedit, & non dirimit, h. d. secundum Zan.

Bonifacius VIII. Brixien. Episcopo.

Quod & votum debeat dici solenne, ac ad dirimendum matrimonium efficace, nos consilium voluisti. Nos igitur attendentes, quod vota solennitas ex sola consuetudine ecclesie est inventa: matrimonium vero vinculum ab ipso ecclesie capite certum & immutabile, ipsum in paradiso, & in statu innocentie in infante, unione & indissolubilitate accepit. Praesens declarandum duimus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solenne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit, per susceptionem sacri ordinis. Aut per professionem expressam vel tacitam factam alicui, de religionibus per sedem Apostolicam approbatis. Reliqua vero vota, est quandoque matrimonium impediunt contrahendum, & quantum manifestus sunt emissa, tanto propter plurimum scandalum, & exemplum durior poenitentia transgressoribus debeat: non tamen rescindi possunt matrimonia post contracta.

DE STATV REGVLARIVM.

TITVLVS XVI.

CAP. I.

Monasteria tacite vel expresse professis, clausurae monasterii exire non possunt, nec alii ad illas intrare: nisi causa legitima & superius licentia interueniat, h. d.

Bonifacius VIII.

Periculosum & detestabile quorundam monasteriorum statum (que si non essent laxatae habentis, de monachali molestis seorsumque recedunt impudenter abjectis, extra sua monasteria, nonnunquam

a Vid. B. Thom. 2. 2. q. 1. art. 3. Et q. 1. art. 4. Et 1. b Vid. B. Thom. Et ibidem Cajetanus 2. 2. q. 1. art. 4. c Item, quibus monasteria corrumpuntur: Et an talibus de iis, qui publice valent, sed dandum corpus Christi: gl. 1. de filia 27. q. 1. vid. doc. in l. si quis non dicatur rapere, C. de Episc. & cler. Font.

per habitacula secularium personarum discuntur, & frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontanea devoverunt, gravem & offensam religionis opprobrium, & scandalum plurimum providere salubriter cupientes, presentium constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus: universas & singulas moniales presentes, atque futuras quascunque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cetero permanere clausura: ita, quod nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, si vel esse valeat quacunque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo videntur eorum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis abque gravi periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas: nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia) ingressus, vel accessus pateat ad eadem: ut sic à publicis & mundanis conspectibus separatæ, omnino servire Deo valeant libentius, & (sacriandi opportunitate sublatâ) eadem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire.

In monasteria non mendicantium, ut sorores debent recipi, quot poterant sine penuria sustentari, & ultra non vales receptos, hoc dicit. Dominicus.

Sane, ut hoc salutare statutum commodius valeat observari, districtius inhibemus, ne in monasteriis ordinum non mendicantium aliquæ recipiantur de cetero in sorores, nisi quot poterant, de ipsorum monasteriorum bonis sine preiudicio abique penuria sustentari: si secus actum fuerit, iurum decernentes.

Abbatissa Principibus secularibus, ad fidelitatis sacramentum prestandum adstricta, si non possunt per procuratorem jurare, personarum excusando monasterium jurant, absque dilata ad monasterium reditura. Dominus.

Verum quando Abbatissa vel priorissa, cuiusvis monasterii pro seculo, quod monasterium ipsum tener ab aliquo Principe, seu domino temporali, sibi debet homagium, vel fidelitatis sacramentum prestare (nisi quod per procuratorem illud praestet possit efficere apud eum) de monasterio cum honesta & decenti societate exire potest: si casu licenter, homagio facto, quam primum commodè poterit, seu fidelitatis praestito sacramento ad ipsum monasterium à vestigio reversura: sic quod in fraudem redentis, sive moræ claustralis, nihil fiat omnino.

Compelluntur domini temporales, per censuram ecclesiasticam, ut in suis curiis admittant Abbatisas per procuratores litigare. Ecclesiastici vero in temporalibus & spiritualibus curiis procuratores admittere debent. Dominus.

Porro, ne moniales causam, seu occasionem habeant evagandi, Principes seculares, ac alios dominos temporales rogamus, requirimus & obsecramus: si per vitæta misericordie Iesu Christi, eidem in remissionem peccaminum nihilominus suadentes, quod Abbatisas ipsas, & priorissas, ac moniales quascunque, monasteriorum suorum curam, administrationem, negotiaque gerentes, quibuscunque nominibus censentur, per procuratores in suis tribunalibus seu curiis litigare permittant: ne pro constitutis procuratoribus (qui ad ornatum in aliquibus partibus nuncupantur) seu aliis huiusmodi, easdem oportet evagari. Si qui vero contra praesumpsierint, exhortationi huiusmodi rationabili, atque sanctè obtemperare nolentes, cum sit iuri contrarium, quod

a. Aliter autem hinc legitur graviam, essentiam & religionis, b. No. dom. & Phil. quod verba rogativa in materia praecipue sunt praecipue, gloss. ii. quest. 3. c. reg. rot. in l. age, c. de trans. de quo vide Tit. aequale. tradi. de parvi temperandi aut remittend. causa 24.

mulieres (praesertim religiose) per septuaginta annorum, & a via deviet honestatis, de periculo animarum induca, ad hoc per suos ordinarios ecclesiasticos censura ecclesiastica compellantur. Episcopos autem, & alios prelatos superioribus & inferioribus quoscunque injungimus, quod & ipsi causas seu negotia, quæ praeter moniales habebunt agere coram ipsa, aut eorum tandem, sive sint homages, fidelitatis sacramenta, sive vel quicquid aliud, ipsa per procuratores eorum tractant & tractari.

Ordinari locorum, in subditis monasteriis propria, auctoritate Apostolica auctoritate clausuram procurare debent, ne de preter hoc in alio vestitus iurisdictionis in eorum in auctoritate dicit. Dominicus.

Et quoniam parum esset condere iura, nisi effectum executioni debite demandant, Patriarchis, praeiudicibus, Archiepiscopis, & Episcopis universis districtè virtute sanctæ obedientiæ, seu obsequiis obsequiis, & interminatione maledictionis atque, praesertim mandamus, quatenus eorum quibus in contraveniens cessi propria, in monasteriis monialium ubi videtur iure subjectis, sua: in his vero, quæ ad Romanam ecclesiam spectant ecclesiam sedis Apostolicæ subdistant. Abbates vero & alii, tam exempti, quam non exempti prelati ecclesiarum, monasteriorum & eorum, & viciniamque in monasteriis huiusmodi sibi sanctis clausura conveniunt, ubi non est ipsorum monasterii expensis & fidelium elemosinis, quæ ad hoc potestatem diligentius faciendâ, & de ipsi monialibus substantiam, quam primum commodè poterunt, perirent praerent, si divinis, ac nostræ indignationis ultionem praerentiam evitate: contradictores atque rebelles per certum ecclesiasticam appellatione postposita compellere, & invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularium, quoad alia nullam sibi credant jurisdictionem vel potestatem aliquatenus attributam.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS
TITVLVS XVII
CAP. I

Non licet novum ordinem vel religionem, aut habitum religionis creare & assumere. Et renovati sunt ordines monialium per Papam non approbati, creati post Concil. Lateranense.

Gregorius X. In Concilio generali Lugdunensi.

Religionem diversitatem nimiam (ne condonem induceret) generale Concilium in condonem prohibitionem reavit. Sed quia nonnulla importuna petentium inhiatio illarum pollicitorum, multiplicationem extortit, verumtamen aliis quibusdam multipliciter temeritas diversorum ordinum, praesertim mendicantium (quorum modum approbationem admodum principium) effrenatam quasi multitudinem admodum: repetita constitutione districtius inhibentes, per aliquis de cetero novum ordinem, aut religionem nullam nate, vel habitum novæ religionis assumat. Quibus adfirmatum religiones & ordines mendicantes post huiusmodi concilium adinventos, qui nullam confirmationem vel auctoritatem apostolicam meruerunt, perpetuo prohibiti non habentur, & quatenus processerint, revocamus.

a. Vid. gloss. ii. q. 3. c. reg. rot. in l. age. Cuiusmodi in Later. sub Innocent. III. cap. 9. c. al. c. de trans. ut plurimum legitur: non: canonicis assensu religionis & permissi: quædam manus scriptis habet: ita: canonicis assensu religionis & permissi: non mendicantium. c. al. praesertim.

DE IVRE PATRONATUS a. TITVLVS XIX. CAP. I.

Donato juri patronatus laici facta loco ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi, tenet, non tamen prejudicat juri Episcopi. h. d. Dominicus.

Pontificius octavus.

Laicus jure patronatus ecclesie sibi competens, et dem vel alteri ecclesie sui loco religioso duxerit conferendum, hujusmodi collatio (quamvis absqz assensu Episcopi facta fuerit) efficax est censenda b. Per prefatam tamen collationem juri Episcopi, qui eidem assensum non praeiit, nolumus in aliquo derogari.

Laicus quadrimestre tempus habet ad presentandum: ecclesia vero semestris, licet a laico acquirere jure patronatus, hoc dicit Dominicus.

Verum licet patronus laicus ad presentandum tempus habeat quadrimestre duntaxat: ecclesia tamen (vel monasterium, cui facta est a laico jure patronatus collatio) tempus habet semestris. Et omnino quantum ad presentandum pertinet, non ut patronus laicus, sed ut patronus debet ecclesiasticus reputari.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, & procuracionibus. TITVLVS XX. CAP. I.

Archiepiscopus volens provinciam visitare, prius debet visitare ecclesiam, civitatem, & diocesim propriam, clericos & laicos curandem. h. d. Dominicus.

Innocentius IV.

Romana ecclesia: & infra. Stratumus, ut quilibet Archiepiscopus suam volens visitare provinciam, prius ecclesie suae capitulum ac civitatem & diocesim propriam plenè visitare procuret: nec sit solam erga majorum, sed etiam minorum ecclesiarum, nec circa clericorum tantum, sed etiam populorum visitationem intentus. Et si commode vel abique difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum congruum clericos & laicos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur.

Dispositio diocesis. Archiepiscopus in parte vel in totum visitat omnia loca ecclesiastica, clericos & populum provinciae procuracionem à visitatione recipiendo. h. d. Dominicus.

Deinde liceat ei per totam provinciam vel ejus partem visitationis officium exercere, civitates & dioceses, suffraganeos suos & eorum subditos, cathedralium & aliarum ecclesiarum capitula & monasteria, ecclesias & alia religiosa & pia loca, clericos & populos liberè visitando, ac procuraciones à locis tantum recipere visitatis.

Archiepiscopus post acceptam visitationem in una diocesi transire ad aliam, ad primam redire non potest: nisi de novo eam iterò in tota provincia. Dominicus.

Ex quo tamen aliquam de ipsius diocesisbus visitare coeperit, nunquam postea, si vetotam siue partem ejus visitaverit, revertatur causa visitationis ad illam, priusquam omnes reliquae ipsius provinciae dioceses in toto vel in parte (quas secure visitare poterit) & sua denud fuerint visitatae. Quod si forte eadem diocesis vel aliqua ibi ecclesia plus alius indiguerit visitari: tunc aliarum

a De materia hujus rei, vide quod vestigium decreti Concilii Tridentini sess. 25. de reform. c. 9. b Vid. cum a matre. C. de re. vin. & l. peto. §. frat. ff. de leg. 2. c De materia hujus decreti, praeter statuta in Conc. Later. sub Alexand. III. c. 4. & in Concil. Later. sub Innocent. III. c. 3. vide omnino quae vestigium hujus Concilii Tridentini sess. 25. de reform. c. 9.

Religiosi mendicantes, per Papam post Concilium approbati & confirmati, non possunt aliquam ad professionem recipere, domum vel locum de novo acquirere, nec acquisita sine licentia alienare, nec ex officio praedicatorum, visitationes sermone audire, vel ad sepulchrum non admittere. Ex causa factum non tenet, & contra factum, excommunicantur. h. d. Dominicus.

Confirmatio non solum per sedem eandem, possidemus concilium institutos, quibus ad congruum suffraganoneum reditus aut possessiones habere professio sine regula quilibet interdicitur, sed per quorum publicum tribuere visum solet in terra mendicantibus: modo licentiam subscipere infra scripto, ut videlicet professio eorumdem ordinum ita liceat in illis remanere, & velut, quod nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de novo domum vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca, quae habent, alienare valeant sine sedis ejusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicae referamus, in terra sancta in eisdem, vel pauperum, vel alios pios usus per locum ordinarios, vel eos, quibus sedes ipsa commisit, conservanda. Si vero secus praesumptum fuerit, nec professionem recepto, nec domorum vel locorum acquisitione, aut ipsorum, ceterorumque honorum alienatione, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdicitur, quoad exactiones, praedicatorum & audientiae confessionis officium, nec a eorum sepulchrum.

Religiosi ordinum mendicantium, praedicatorum, minores, heremiticorum, & carmelitarum non comprehendit, hoc dicit Dominicus.

Sunt ad praedicatorum & minorum ordines (quos ex officio eiusdem ecclesiae universali proveniens perhibet approbatus) praesentem non patitur constitutionem extendi. Ceterum Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale praecellit, in solido statu volumus permanere.

Episcopi ad visitandum revocantur, non collegialiter, sed singulariter ad diocesim transire possunt. h. d. Dominicus.

Ad hoc personis ordinum (ad quos constitutio praedicta extenditur) transire non debent: ita quod nullus ex officio concedimus generalem: ita quod nullus ex officio, vel conventus ad conventum se, ac loca sua colliter transferat, sed sedis ejusdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

DE CAPELLIS MONACHORUM. TITVLVS XVIII. CAP. I.

Episcopi in ecclesia Monachorum ad curam populi per Episcopum ad ipsorum praesentationem, per eundem (si causa subsistat) sicut designantur. h. d. Dominicus.

Bonifacius octavus.

Episcopi, qui ad curam populi per Monachos in locorum ecclesiarum praesentatione Episcopis, & institutis ab ipsa: (cum debeant esse perpetui & visitatione vel statuto quovis contrario non obstantes, ad eandem nequeant ecclesiam (nisi per Episcopos, & ex causa rationabilis) amoveri.

a In manuscriptis, ita: ac etiam sepulchrum. b alii transmittunt, c Dicitur, perperam, quod significat, vid. Fulgosi. consil. 17. in causa Bonifacii, & Alex. consilio, insip. omisso multo. q. 1. in i. volam.

visitationem intermissa redeat ad eandem, si à loci dioc...

Epedita visitatione non reiterat illam Archiepiscopus sine con...

Postquam autem semel omnes provincie suae diece...

Archiepiscopus visitanti debet proponere verbum Dei, inquirere...

Sanè huiusmodi impensurus officium, proposito verbo Dei...

Visitanti non in pecunia, sed vidualibus recipiet procuratorem...

Procuraciones autem recipiat, secundum quod est in...

Forma visitationis premissa servari debet in Episcopis & aliis...

Hanc autem visitandi formam ab universis etiam Episcopis...

a. al. Peffel. b. Vid. omnino Conc. Trid. sess. de reformatione...

Quia decreta Innocenti IV. supra, preceperunt non recipere...

Gregorius X. In generali Concilio Lugdunensi.

Exigit perverforum a audacia, ut non sinita sibi...

CA P. III.

Visitanti recipere potest procuratorem in pecunia...

Bonifacius VIII.

Elleis & recordationis Gregorius Pp. X. prohibet...

CA P. IV.

Si univerversas vel singularem personam ecclesiam vel...

a. Vid. Conc. Trid. sess. de reformatione, et de re...

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK PADERBORN

Bonifacius VIII.

Idem.

Quoniam a pedagiorum exactione, tam iure cano-
nico, quam civili regulariter merito sint damnate: b-
niam tamen districtius ne ab ecclesiis & personis eccle-
siasticis talia exigantur, prohiberi oportet, quanto si id
sibi non potest inderet in personis reatus incurritur, & offen-
sionem committitur. Cum igitur ecclesie eccle-
siasticę personę ac res e ipsarum non solum iure
humano, quinimo & divino, a secularium personarum
abusibus sint immunes: confirmationem felicis reco-
rdantis Alexandri Papę IV. prædecessoris nostri (qui tra-
dit ecclesias & personas ecclesiasticas ad pedagia & gui-
tagia penitus non teneri, nec ad exhibendum vel solven-
dum talia pro rebus suis propriis, quas non causa nego-
tiorum deserunt vel deserunt faciunt, seu transmittunt.) Vo-
lentes propter multorum insolentiam & abusum penę
exemplum adjuvare, adhibemus districtius inhi-
bentia consuetudine quorundamque, quę dicenda
sunt verius, non obstante) ut nec collegium,
nec universitas, nec aliqua etiam singularis persona cu-
iunque in dignitate, conditione aut status, a præfatis
ecclesiis, aut personis, pro personis ipsius aut rebus præfa-
tis exigat, vel extorqueat, per se vel per alium, suo
iure vel etiam alieno, aut eas ad huiusmodi persol-
venda compellat. Qui vero contra fecerint, si personę
sunt singulares, excommunicationis: si autem colle-
gia vel universitates civitatis, castri, seu loci alius cuius
libet, ipsa civitas, castrum vel locus interdicti sen-
tentia ipso facto incurrant: nec ab excommunicatione
absolutionem vel interdicti relaxationem
obtineant, donec exacta plenarie restituerint, & de trans-
gressione satisfecerint competenter.

CAP. V.

Idem.

Idem.

Idem.

DE CONSECRATIONE ECCLESIE
VEL ALTARIS.

TITVLVS XXI.

CAP. VNIC.

Idem.

Idem.

Idem.

SI a ecclesiam pollui sanguinis effusione contingat,
ipsum cimiterium, si contiguum sit eidem, censetur
esse pollutum: unde antequam reconciliandum
fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Secus si remo-
tum fuerit ab eadem. Non fit quoque in casu conver-
so sententia, ut videlicet pollutio cimiterio (quamvis ec-
clesia contigua) debeat ecclesia reputari polluta: ne-
minus dignam, majus, aut accessorium principale ad se
trahere videatur. Non unum, sed plura cimiteria esse
noscentur, quę quamvis sibi coherentia, pariete tamen
medio seunguntur. Ideoque violatio eorum altero, alterum
(licet de uno ad aliud per portam intermedium ha-
beat accessus) non propter hoc reputabitur violatum.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE
SANCTORUM.

TITVLVS XXII.

CAP. VNIC.

Idem.

Bonifacius VIII.

GLoriosus & Deus in sanctis suis, & in ma-
jestate mirabilis, ejus ineffabilis altitudo pruden-
tissime nullis inclusa limitibus, nullis termi-
nis comprehensa, recti censura iudicii celestia pariter
& terrena disponit, etiam cunctos ejus ministros ma-
gnificos, altis decoribus honoribus, & celestibus efficiat bea-
titudinis possessores: illos tamen (ut dignis digna repen-
dat) potioribus attollit insignis dignitatum, & præ-
riorum uberiori retributione prosequitur, quos & di-
gno agnoscit, & commendat ingenitior excellentia
meritorum. Sic & alma mater ecclesia ejus sacra vesti-
gia prosequens, & exemplo ducta laudabilis, licet un-
versos in regnis celestibus constitutos studis honora-
re sollicitis & sonoris effere præconiis non desistat: glo-
riosissimos tamen Christianę fidei principes, athletas
Dei electos, justos seculi iudices, lumina vera mundi,
videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duo-
deno contentos, qui viventes in carne prædictam eccle-
siam suo precioso sanguine plantaverunt, ipsam erigen-
do sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigendo: Re-
verendissimos etiam patres virosque clarissimos quatuor
Evangelistas Domini, per quorum diligentissima & fe-
delissima studia eidem ecclesie sacra Evangelia illuxerunt:
Egregios quoque ipsius doctores ecclesie beatos
Gregorium, qui merito inchoyus sedis Apostolicę curati-
gellii, Augustinum & Ambrosium venerandos d an-
tistites, ac Hieronymum sacerdotii prædium titulo,
extimos confesores summis attollere vocibus, laudi-
bus personare præcipuis, & specialibus disponit hono-
ribus venerari. Horum quippe doctorum petulencia &
salutaria docuimena prædictam illustrarunt ecclesiam,
decorarunt virtutibus, & moribus infirmarunt: per i-
ptos præterea quasi luminosas ardenesque lucernas su-
per candelabrum in domo Domini politas (errorum
tenebris profugatis) totius corpus ecclesie tanquam
sydus irradiat matutinum: eorum etiam fecunda fa-
cundia celestis ingui grava inflante scripturarum
anigmata referat, solvit nodos, obscura dilucidat, du-

De materia hujus decretali, vide plenè in decretalibus et
alio in cap. ecclesie de consecrat. dist. 1. b. Vide Chassanum
in Catholico gloria mundi, part. 3. considerat. 20. & multi sequen-
tibus. c. Vide text. 89. dist. 100. ad huc. Tit. 8. Ad
revertenda.

biague declarat: profundis quoque ac decoris illorum sermonibus amplā ipsius ecclesie fabrica velut gemmis vermicibus subtilis, & verborum elegantia singulari gloriofissis sublimata, conlata. Ideoque circumpecta prudentia dicit sedis (quæ actibus intentis salubribus, & operibus expostis preteris, libenter exsequitur, quæ sunt Dei) præmissa sollicitè dignèque considerans, & debita mediacione pertransiens, ad divini nominis honorem & gloriam, exaltationem catholicæ fidei salutemque fideliū, merito censuit, ritèque providit, Apostolos, Evangelistas, & confessores eosdem in universali ecclesia honorificentia potioris impendendis: ut ab eantantò propensius honorari se sentiant, quanto ipsam præ cæteris excellentius illustrarunt. Nos itaque piis ducti consiliis, dignisque studiis excitati, nonnullos, a prædecessores nostros Romanorum Pontificum (qui specialis devotionis prosequentes affectum, aliquorum festiva sanctorum sub duplici ordinaverunt officio celebranda) imitari sollicitè intendentes, eorundem Apostolorum, Evangelistarum & confessorum festivitates precipuas (de statum nostrorum consilio & assensu) sub officio duplici per universas orbis ecclesias volumus, statumque & precipuas annis singulis perpetuis futuris temporibus solemniter celebrari.

DE IMMUNITATE ECCLESIAARUM, COEMETERIORUM, ET ALIORUM LOCORUM RELIGIOSORUM.

TITULVS XXIII

CAP. I.

Seculares potestates ab ecclesiis vel ecclesiasticis personis talia vel exactiones pro rebus vel possessionibus acquisitis vel acquirendis exigere non presumant: nec eos compellere ad ipsas distrahendum, vel extra manum suam ponendum, hoc dicit, Ioan. And.

Alexander III.

OVIA e nonnulli habentes temporale dominium, vel potestatem gerentes officium secularis, libertatem & immunitatem ecclesiasticam lacerare ac minue, etiam quam honoris & privilegii ecclesiarum invidi moliantur: expedit, quod per diligentiam & auctoritatem sedis Apostoli (quæ curam habet ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus & conamina, opportunam remedium apponatur, ut ecclesie ipsa in plenitudine juris sui & libertatis integritate, lætetur, ac desistat ab illorum audacia, & insolentium nefaria temeritate populorum. Sane intelleximus, quod in regno Francia, communis, scabini, seu consules & alii domini temporales, & ii, qui jurisdictionem in ipsis communis, civitatibus, castris & villis temporalem exercent, vel quibus in illis commissa est executio iustitiæ secularis, molesti sunt nimium ecclesiis super pluribus, & infestis: & inter cætera niuntur & student, ut illis collectas & tallias, & alia huiusmodi eisdem ecclesie prætextu bonorum, quæ acquisiverunt, intubant & retinent, extra manum suam ponant huiusmodi acquisitiones. Nos providere, ut quæ semper his omnibus (pro quibus debemus obviare, auxiliumque Apostolicum præhabere) fuerint nostris diligentibus deliberatione, decernimus, ut in omnibus præfatis communibus, castribus, & villis, quæ in possessionem temporalem obtinent, vel in possessionem ecclesiarum vel personarum ecclesiasticarum sunt, vel tempore ab eisdem domibus, prædictis, vel quibusdam personis possessionibus ab eisdem ecclesiis, vel personis ecclesiasticis legitime hætenus acquisitis, vel in possessionem ecclesiarum ipsarum vel personarum, vel res impendantur intra illorum districtum vel territorium, extendantur. Nec etiam liceat illis ipsas ecclesias vel personarum distrahendum vel alienandum, aut extra manum suam ponendum, acquisitioni jam vel quæ deinceps acquirantur, aliquatenus coactare.

124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

CAP. II
In ecclesiis dato humilis ingressus debet ordinari...
Gregorius X. in generali concilio Lugdunensi.
Decet domum Domini, in sanctis locis, ejus cultus in rem debet veneratione pacificus. Sit itaque ad ecclesiam humilis & devotus ingressus, sicut eis quæta convertatur. Dicitur patet, insipientibus placita e, quæ considerant non solum instruat, sed & reficiat. Conventus in domum illud, quod est super omne nomen (quod aliam in celo non est datum hominibus, in quo laici sunt credentes oportet, nomen videlicet IESU & Christi, quod saluum faciet populum suum à peccatis omnibus) exhibitione reverentia specialis attollat, & quæ reverentia scribitur e, ut in nomine IESU omne genua flexant, singuli singulariter in seipsis impleant (terreno humi aguntur missarum sacra mysteria) / parvulum illud nomen quodcumque recollitur, scilicet genua terant sui, quod vel capitis inclinatione testatur & reverentia in locis eisdem interitus precordis sacra filentia, devotis orationibus in situant, nullis in locis eisdem, in quibus cum pace ac quiete vota conventus celebrantur, committat. Cessent in locis illis universitatum & societatum quarumlibet concilia & conciones & publicæ parliamenta. Cessent vans, & multo fortius, tam in prophana colloquia. Cessent consulationes quæbet. Sint postremo quæcumque alia, quæ dixerunt non sunt turbare officium, aut oculos divinum imperatorum detur, ab ipsis prorsus extraneas: ne ubi peccatorum venia postulanda, ibi peccandi deus occasio, non quæ hendantur peccata committi. Cessent in ecclesiis tumque cœmeteriis negotiationes, & præterea tumultuarum ac fori cuiuscunque tumultus, omnia in ecclesiis rionum iudiciorum strepitus conquisitæ, quæ hinc inde per laicos, criminalis maxime, agitentur, donec hæc placita a laicorum cognitionibus alienentur.
Locorum ordinarii excepti debent hinc conentia, & quædam in ecclesiis habitio sunt nullæ: & contra factantes pœnæ debentur. Dominicus.
Ordinari locorum hoc faciat observari: statuta.
a. Seculares leguntur consistere in personis, & in rebus, & in c. Alia, & in d. vobis hinc. Statuta super c. i. Epist. Pauli ad Galatas. c. Fierip. a. l. alia. In fissa. & aliorum.

a. Al. ita: nonnulli prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, etc. b. vide conc. Trid. sess. 21. de refor. c. ad. ubi privilegia & immunitates ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum commendantur & confirmantur. c. vide conc. Lat. sub Alex. III. c. 9. & conc. Lat. sub Leone X. sess. 14. de reform. s. citato à iure. d. alia. Invenitur. e. vide. Ant. consil. 60. incip. super dicto. Auct. Dec. consil. 40. incip. in causa herem. & lat. consil. 42. incip. dicta prædicta. volvere.

interdicta hujus canonis auctoritate compellantur ad hoc alio etiam in ecclesiis magis assiduos, alio permissu idoneo deputando. Et nihilominus professum secularium, ac specialiter prolata sententia in eisdem locis omnimode robore firmatis. Qui vero premissas inhibitiones animo petulant contempserit, preter processum ordinarium & deputatorum à ipso divina ulionis & nostræ poterunt acrimoniam summam, donec suum confessi reatum à similibus firmiter proposito deliberaverint abstinere.

CAP. III.

Præmissa litterarum, qui clerici collectas, tallias & onera antiqua & ex antiqua consuetudine, quæ talibus consistunt.

Beneficium VIII.

Clerici à laicos inestis oppido tradit amiquitas, quod & presentium experientia temporum manifeste declarat, dum suis finibus non contenti niuntur, verum, ad illicita frena relaxant, nec prudenter acriter, quam fiteis in clericis, ecclesiasticæ performance bona interdita potestas, ecclesiarum prælati, ecclesiasticisque personis regularibus & secularibus imponunt onera gravia, ipsosque talliant, & eis collectas imponunt, ab ipsis suorum proventuum vel bonorum undam, decimam seu vicissimam, vel quamvis aliam portionem aut quorundam exigunt & extorqueunt, eorumque dignitate & utilitate subijcere solentur, si que adhibere ditionis & quod dolentes & referimus non manifestam prælati, ecclesiasticæque personæ, trepidum ubi trepidandum non est, transitoriam pacem merentes, plus imentes majestatem temporalem offendunt, quam eternam, alium abusus non tam temerariè, quam impovide acquiescunt, sedis Apostolicæ auctoritate licentia non obtenta.

Præmissa litterarum, qui clerici collectas, tallias & onera antiqua & ex antiqua consuetudine, quæ talibus consistunt.

Præmissa litterarum, qui clerici collectas, tallias & onera antiqua & ex antiqua consuetudine, quæ talibus consistunt.

Præmissa litterarum, qui clerici collectas, tallias & onera antiqua & ex antiqua consuetudine, quæ talibus consistunt.

civitarum, castrorum, seu quorumcumque locorum confitorum ubilibet, & quibus alii cujuscumque præsentia, conditionis, & status, qui talia impulerint, exegerint, vel receperint, aut apud ædes sacras deposita ecclesiarum vel ecclesiasticarum personarum ubilibet arretraverint, falsaverint, seu occupare præsumpserint, vel arretrari, falsari, aut occupari mandaverint, aut occupata, falsata, seu arretrata receperint: necnon omnes, qui scienter dederint in prædictis auxilium, consilium, vel favorem publicè vel occultè, eisdem sententiam excommunicationis incurrant. Universitates quoque, quæ in his culpabiles fuerint, ecclesiastico supplicium interdictionis. Prælati & personis ecclesiasticis prædictis in virtute obedientiæ, & sub depositionis potestatis districtè mandantes, ut talibus absque expressa licentia dictæ sedis nulloatenus acquiescant: quodque prætextu cujuscumque obligationis, promissionis, & confessionis, & sacrum hæntes vel faciendam in antea, priusquam hujusmodi constitutio, prohibitio, seu præceptum ad notitiam ipsorum pervenerint, nihil solvant, nec supra dicta secularia quovomodo recipiant. Et si solverint, vel prædicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. A prædictis autem excommunicationis & interdictionis nullus absolvi valeat (præterquam in mortis articulo) absque sedis Apostolicæ auctoritate & licentia specialiter. Cum nostræ intentionis extilat tam horrendum secularium potestatum abulum nullatenus sub dissimulatione transire.

Omnia privilegia derogantia hujus constitutioni, cassata & irrita.

Non obstantibus quibuscumque privilegiis sub quibuscumque tenoribus, formis, seu modis, aut verborum conceptione concessis Imperatoribus, Regibus & aliis supra dictis, quæ contra præmissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari.

CAP. IV.

Execrutioni sunt, qui impediunt super causis, quæ ad forum ecclesiasticum de jure vel de consuetudine pertinent, litteras à sede Apostolica impetrantes, vel super ipsi coram ordinariis vel delegatis ecclesiasticis litigant. Joan. And.

Idem.

Quoniam (ut intelleximus) quorundam justitiariorum, ballivorum, judicumve secularium ac temporalium dominorum in quibusdam partibus presumptuosa temeritas sic excrevit, ut in terris eorum sive districtibus litteras Apostolicas impetrantes, vel ad iudicium ecclesiasticum recurrentes, super causis, negotiis, seu quæstionibus, quæ ratione personarum aut rerum de jure aut antiqua consuetudine ad forum ecclesiasticum pertinent, obtinere non possunt in eis per eorundem ordinarios iudices vel Apostolicas litteras iustitiæ complementum: quin potius super illis recurrere ad iudicium seculari, vel à lite, causa seu quæstione desistere compelluntur. Nos iustitiam nostram & ecclesiæ ipsoræ nolentes negligere, qui alios in sua iustitia confovemus: statim distictius inibendo, ne quis impetratores litterarum nostrarum, vel alios in foro ecclesiastico delegato seu ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive ambæ partes hoc voluerint, sive una super causis ecclesiasticis, sive quæ ad forum ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum de jure vel de antiqua consuetudine pertinere noscuntur, per se vel per alium ad desistendum, vel in foro seculari de quæstionibus hujusmodi litigandum per eorundem iudicium ecclesiasticum vel impetrantium, aut litigantium, seu

a. Al. ffari. b. al. ffata. c. In mansi. legitur constanter: & concessimus. d. al. pervenerint. e. Quia sine illa causa, vide in e. licet. de foro comp. in antiq. Bari. in extra vag. ad repræsent. in verb. denunciat.

volentium litigare, aut propinquorum ipsorum seu re-
rum illorum, aut ecclesiarum suarum etiam captionem,
modeste illis quibusque compellat seu compelli faciat
vel procuret: nisi per se aliove impediatur, quo minus
eorum iudicibus ecclesiasticis, delegatis seu ordinariis
quiescentes de causis, que (ut premissum est) ad cogni-
tionem pertinent eorundem, possint libere iustitiam ob-
tinere: nec ad pradiata faciendam det auxilium, consilium,
vel favorem. Si quis vero contra presumpserit, excom-
municacioni se ipso facto noverit subiacere: à qua (nisi
tam iudici, cuius cognitio fuerit impedita, vel iurisdic-
tio usurpata, quam parti, que turbata in prosecutione fuerit
sui juris, de injuria, damnis, expensis, & interese prius
per eundem integrè fuerit satisfactum) nullatenus ab-
solvatur.

CAP. V.

*Domini temporales prohibentes subditis, ne cum personis eccle-
sasticis contrahant, vel communis obsequia exhibeant, ipso facto
excommunicacionem incurrunt. h. d. d. d. d.*

Idem.

Eos, qui temporale dominium obtinentes, suis sub-
ditis, ne prelati aut clerici, seu personis ecclesiasticis
quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, ne-
que ipsi bladum molant, coquant panem, aut alia ob-
sequia exhibere presument, aliquando interdicitur (cum
alia in derogacionem libertatis ecclesiasticæ presuman-
tur) eo ipso excommunicacionis sententiæ decernimus
subiacere.

**DE CLERICIS VEL MONACHI SECULARIBUS
NEGOCIIS SE IMMISCE-
ANT.**

TITVLVS XXIV.

CAP. I.

*Capitulum super seculari, prelati audientiam legum vel phy-
sica, non includit parociales ecclesiarum habentes, nisi sint plebania
habentes sub se capellan, in quibus clerici perpetuo insistantur. h. d.
d. d. d.*

Bonifacius VIII.

Statumus & felices recordacionis Honorii Papæ
tertii prædecessoris nostri, quod Decanis, Archi-
diaconis, præpositis, plebanis, cantoribus, & aliis
clericis habentibus personatus, audire leges vel phy-

*a Vide Anst. consil. incip. factum super quo petito consil. &
Lapam allegat. q. incip. insisterimus. b Vide D. d. & in pri-
mi Panormi in ca. non magis per. & in ca. fin. extr. ne clerici vel
monachi & licet. in cap. firmiter, extra, de summo. Trinitas. & fide
Catholica.*

cam interdicit, ad eos, qui parociales ecclesias obtinent
noscuntur, pia memoris Clementis Papæ quædam præ-
decessoris nostri vestigia inhaerentes, declaramus præ-
dictæ constitutionis oraculo ratione ecclesiarum plebania
non extendi. Nisi eadem ecclesie fuerint plebanie sub
se capellas habentes, in quibus instituantur clerici per-
petui, neque eunt ab ipsis absque causa rationabiliter
petiti.

CAP. II.

*Excommunicatus est ipso facto religiosus professus, habens in
meritis dimittens, vel ad quatuor, si iudicet, non aliter
veritas & prelati & conventus. Dilectissimi filii domini, vel
suis revertentes ad leges vel physicam salutem religiosi, sine
communicacionem incurrunt. h. d. d. d. d. d.*

Idem.

Vt a periculosa religionis evagandi materia detur-
hatur, districtius inhibemus, ne de cetero aliquis
quamcumque religionem tacite vel expresse professus, in
scholis vel alibi remere habitum religionis sue detinet
nec accedat ad quavis studia literarum, nisi à suo prela-
to cum consilio sui conventus vel majoris partis eorundem
sibi eundi ad studium, licentia primitus sit concessa. Si
quis autem horum temerarius violenter extiterit, excom-
municacionis incurat sententiam ipso facto. Dilectissimi
quoque siue magistri, qui religiosos habere suo demerito
leges vel physicam audientes scienter docent, aut in labo-
ris suis presumpserint retinere, simili eo ipso hæc senten-
tia innodati.

CAP. III.

*Clerici in locis temporalis jurisdictionis sua sepe debent
contumisse delegati, ut veritate inquisita ipsorum errorum, pro-
gulari non efficiatur, licet parva singulis referantur de d. d. d.
d. d. d.*

Idem.

Episcopus & seu quicumque alius prelati, vel clerici
jurisdictionem obtinent temporalem, si homici-
dio aut alio maleficio ab aliquibus in jurisdictione sua
commisso, ballivo suo aut alii cuiuscunque dignitate
per hoc veritatem inquirent iustitia debet exequatur,
irregularis censuram non debet: quarevis inchoatus
vel alius contra malefactores ad peccatum læsionem
cesserit, iustitia mediant. Nam licet clericis aut aliis
quibus agitare non liceat, eas tamen (cum parochialibus
obtinere temporalem) debent & possunt necesse impo-
nitatis cessante aliis delegare.

*a Multa hæc spectantia, vide per Calderonem consil. a. d. d.
magistri. & per Abbatem consil. 14. lib. 1. b. Per D. d. d.
h. d. vide notata in ca. extr. extra. de excessu. p. d. d. & in
archiepiscopatu. de 7. aptibus.*

FINIS.

SEXTI